

gruodis/december 1981

 **laiškai
lietuviams**

KALĖDINIAI APMĄSTYMAI	361	Pagal R. Lombardi, S.J.
JEI DU SUSITARS ...	363	Chiara Lubich
ŠALČIAI, KIŠKIAI IR VABZDŽIAI	364	Anicetas Tamošaitis, S.J.
IŠEIVIJOS MOHIKANAS	368	Stasys Yla
PASINAUDOJIMAS DARBO VAISIAIS	370	P. Daugintis, S.J.
EILĖRAŠČIAI	373	Jonas Gotautas
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ GALILĖJOS	374	Nijolė Jankutė
MOTERS PRISIMINIMAI	381	Išvertė Aleksandra Eivienė
O, KAD GALĖČIAU PRADĖTI GYVENIMĄ IŠ NAUJO. . .	383	Vytautas Kasniūnas
ISTORINIS ROMANAS DABARČIAI	385	A. Tyruolis
TĖVYNĖJE	386	Gediminas Vakarīs
KALBA	389	Juozas Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	391	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	392	J. Pr.
1981 METŲ TURINYS	394	Redakcija

**Nuoširdžiausi Šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų sveikinimai
bei linkėjimai visiems skaitytojams,
rėmėjams ir bendradarbiams!**

“Laiškų lietuviams” redakcija, administracija,
ir leidėjai

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1981 / GRUODIS - DECEMBER / VOLUME XXXII, NO. 11

KALĖDINIAI APMĄSTYMAI

Jau keturiasdešimt metų praėjo nuo to baisaus pasaulinio karo. Mūsų jaunoji karta tada dar nebuvo gimusi. Karo baisumus prisimena tik vyresnieji. Juos prisimena ir valstybių vadai, bet vis dėlto jau ruošiasi naujam pasauliniam karui. Lyg būtų dar per mažai gyvybių paaukota, per mažai ašarų išlieta, vargta, kentėta.

Žmonija per paskutiniuosius kelis dešimtmečius labai daug techninės pažangos padarė, daug ko išmoko, bet neišmoko to, kas svarbiausia, kas apsaugotų nuo karų, kas padėtų žmonėms sugyventi. Ji neišmoko mylėti, ji nesupranta, kas yra meilė. Tiesa, kino teatruose labai daug kalbama apie meilę, bet tai yra tik šio gražaus žodžio piktnaudžiavimas. Nevadinkite tai meile! Tai yra tik egoistinė aistra, tik savanaudiškas malonumų ieškojimas, visai neatsižvelgiant į kitą, dažnai jį stumiant į pražūtį.

Vieną Kalėdų naktį turėjau kažkokią nuostabią viziją ar nepaprastą sapną. Buvo tamsu, šalta, nakties glūduma. .. Bet štai tolumoje išvydau žiburėlį, pamačiau virpančią švieselę. Šviesa tamsoje, liepsnelė šaltyje. Nutariau būtinai ją pasiekti. Pamažu, pamažu priartinau prie vargingos grotos angos, kur degė silpnutė ugnelė. Pažvelgiau vidun ir nustebau: ten sėdėjo nepaprasto grožio mergaitė, laikydama ant rankų mažutį kūdikėlį. Jis buvo dar gražesnis. Jis buvo mažas, silpnas, o drauge spinduliavo kažkokia didybe, nepaprastu kilnumu. Nesupratau, kas atsitiko, bet jaučiau, kad turiu pulti ant kelių ir jį pagarbinti.

Nejaučiau jokios baimės. Buvau pilnas pasitikėjimo, švelnėjo širdis. Toji mergaitė spinduliavo antgamtiniu grožiu, o kūdikėlis švietė dieviškumu. Bet kartu jie buvo tokie paprasti, nusižeminę, lyg jiems būtų buvusi reikalinga mano pagalba. Nežinau, kiek laiko ten pasilikau. Mielai būčiau pasilikęs tarnauti jiems visą gyvenimą. Atrodė, kad dėl vieno vienintelio jų šypsnoio būtų verta aukotis visą savo amžių.

Koplyčia ant Palaiminimų kalno.

S. Žilevičiaus nuotr.

Romėnų laikų vandentiekis prie Cezarėjos.

S. Žilevičiaus nuotr.

Nakties tylą perskrodė giesmė: "Ramybė geriems žmonėms!" Geriems? Ar dar yra gerų žmonių? Ar yra mylinčių? Ieškodamas meilės mokytojų, nepagalvojau, kad gali būti žmogus, kuris pats yra meilė.

Meilė yra norėti gera kitiems, duoti dovanas kitiems, aukotis dėl kitų. Ir čia buvo kaip tik tas, kuris viską dovanoja kitiems ir nieko sau neprašė. Tas, kuris viską duoda visiems, gali būti pavadintas meile. Tai yra Dievas. Jis duoda grožį saulėleidžiui, gabumus genijui, gerumą motinai. Jis dovanoja saulės spindulį žolės diegeliui ir trupinėlių duonos skruzdėlytei. Jis nieko sau neprašo. Tai, ką kiti jam davė, buvo tik sugrąžinimas, nes visa yra išėję iš jo, viskas jam priklauso. Dievas — visų dovanų pilnybė. Dievas yra meilė.

Tas kūdikėlis ant motinos kelių — tai žmogumi tapusi meilė. Dėl to toji scena atrodė tokia patraukli, ir viskas keitėsi: neturtas pasidarė malonus, širdis minkštėjo, angelai giedojo ramybės ir taikos giesmę — džiaugsmas geros valios žmonėms, pasiruošusiems priimti meilės žodį.

Argi visas Jėzaus gyvenimas nebuvo nuolatinė meilės išraiška? Kai jį paklausė, kuris yra didžiausias įsakymas, jis atsakė: meilė. Mylėkite Dievą ir jūs visi mylėkitės. Jūs visi esate viena šeima. Visuose jumyse yra vienas gyvenimas — dieviškasis gyvenimas. Amžinybėje jums visiems teks kartu būti, kaip broliams ir seserims. Todėl mylėkite vienas kitą jau dabar. Tai mano įsakymas.

Jis gyveno, gera darydamas visiems, visus mylėdamas, visiems pagelbėdamas. Jis ramino nuliūdusius, gydė sergančius, užtarė silpnuosius, reikalavo ne būtinai reikalingą turtą išdalinti vargšams, gynė nuolankiuosius nuo išdidžiųjų, ypatingą meilę rodė mažutėliams, nes jiems reikia švelnaus elgesio. Ieškojo tų, kurie puolę ir žmonių pasmerkėti. Jis pasivadino Geruoju Ganytoju, ieškančiu paklydusios avelės.

Net ir tada, kai neapykanta sukilo prieš jį, kai jį apliejo jo paties krauju, padarydami iš jo kūno vieną didelę žaizdą, kai prikalė jo rankas ir kojas, net ir tada nepanei-

gė meilės. Meldėsi už tuos, kurie jį kankino. "Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką daro..."

Štai kur mūsų meilės mokytojas. Jo pamokos jau tęsiasi dvidešimt šimtmečių. Stokime į šią mokyklą, mokykimės to, kas svarbiausia, mokykimės meilės. Tik ji gali išgelbėti žmoniją nuo susinaikinimo.

(Pagal R. Lombardi, S.J.)

JEI DU SUSITARS. . .

CHIARA LUBICH

"Iš tiesų sakau jums, jeigu kas iš jūsų susitars žemėje dviese melsti bet kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. Kur du ar trys susirinkę vardan manęs, ten ir aš esu jų tarpe" (Mt 18,19-20).

Mano nuomone, šitie Jėzaus žodžiai sujudina širdį. Kiek visokių reikalų gyvenime, kiek gerų, kilnių troškimų, kurių neįstengi patenkinti. Esi tvirtai įsitikinęs, kad tik įsikūsimas iš Aukšto, dangaus malonė galėtų patenkinti, ko trokšti visa savo būtybė. Štai iš Jėzaus lūpų girdi pilną vilties pažadą. Esi skaitęs evangelijoje, kad Jėzus daug kartų ragina melstis ir pamoko, kaip melstis, kad būtum išklausytas. Bet čia skiriame dėmesį malda, kuri tikrai yra ypatinga. Jėzus sako: "Jei du iš jūsų". Du sudaro mažiausią bendruomenės skaičių. Jėzui svarbu ne skaičius, bet malda draugė. Ir žydų tikėjime buvo žinoma, kad Dievas nepaniekina bendruomeninės maldos. Bet Jėzus čia kalba dar apie kai ką. Jis sako: "Jei du iš jūsų... susitars". Jis nori nors dviejų asmenų, bet dar svarbiau, Jis nori jų vienybės. Jis pabrėžia jų širdžių bei minčių vienybę ir susitarimą. Jis nori, kad prašydami susitartų, ko prašyti, ir prašytų būdami viensirdžiai. Jis tvirtina, kad sąlyga gauti, ko prašo, yra tarpusavio meilė.

Gal pagalvosi: "Kodėl malda vienybėje labiau Tėvo išklausoma?" Priežastis yra, kad tokia malda tyresnė. Kuo dažnai pavirsta pavienių malda, jei ne eile egoistinių prašymų, su kuriais elgetos kreipiasi į valdovą, vieton vaikų, kurie kalba į savo tėvą? Mal-

da draugėj yra mažiau užkrėsta asmeniniais interesais. Kada meldžiamės kitų draugystėje, esame labiau linkę su jais jausti ir dalyvauti jų reikaluose. Kur du ar trys meldžia, lengviau suprasti, ko prašyti Tėvą. Jei norime, kad mūsų maldos būtų išklaustos, melskimės taip, kaip Jėzus pataria. Pats Jėzus parodo maldos išklausymo paslaptį. Ji yra žodžiuose: "Vienybėje mano vardu". Kai esame tokioje vienybėje, Jis yra mūsų tarpe, ir visa tai, ko prašome drauge su Juo, lengviau gauname.

Iš tikrųjų Jėzus yra ten, kur tarpusavė meilė jungia širdis. Tada Jis pats prašo drauge su mumis malonių iš Tėvo. Ar gali galvoti, kad Tėvas neišklausys Jėzaus? Tėvas ir Kristus yra viena. Ar tai neužtikrina ir nekelia pasitikėjimo? Dabar tikrai susidomėsi, ko Jėzus nori, kad prašytume. Jis pats aiškiai pasakė: "Ko tik prašysite". Jis prašymų neriboja. Dėl to į savo prašymus įtrauk viską. Gal tavo šeima, tu pats, tavo draugai, draugijos, kurioms priklausai, tavo tėvynė, tavo supantis pasaulis be galo stokoja pagalbos, nes tu neprašei. Susitark su savo artimaisiais, susitark su tais, kurie supranta tavo idėjas, gyvena tavo idealais ir yra pasiryžę užlaikyti vienybę, kaip liepia evangelija, kad nusipelnytumėte turėti Jėzų savo tarpe. Tada prašykite, ko tik norite. Prašykite liturginiuose susirinkimuose, prašykite bažnyčiose, prašykite bet kurioj vietoj. Prašykite prieš darydami kokį sprendimą, prašykite, ko tik jums reikia. O svarbiausia, elkitės taip, kad Jėzus, suteikęs jums tiek galimybių, nenusiviltų jūsų nerūpestingumu.

Gyvenimas žemėje, palaikomas tokios maldos, bus laimingesnis, žmonės bus giedresni, ligoniai turės daugiau viltis, vaikai bus geriau globojami, šeimos darniau sugyvens ir jų sunkios problemos bus išspręstos jų pačių intymiaame gyvenime. O jūs laimėsit dangų, nes malda už gyvųjų reikalus ir mirusiųjų yra vienas gailestingumo darbas, pagal kuriuos būsimieji teisiami gyvenimo pabaigoj.

Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas

ŠALČIAI, KIŠKIAI IR VABZDŽIAI

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Išmintingo žmogaus gyvenimas panėši į sodininkavimą. Juk pasaulis ir jo istorija yra tartum sodas, kuriame, Apvaizdos pasodinti, auga brangiaverčiai medžiai — kiekvienas mūsų. O kad medis tarpių ir duotų gerų vaisių, reikia jį visokeriopai prižiūrėti. Pritaikę tai sau, jau mąstėme apie šalintinas piktžoles, parišimui įkaitinus kuolus, šakų genėjimą. Pravartu pažvelgti dar į vieną darbą su vaismedžiu: jį reikia saugoti. Saugomas bene svarbiausia nuo trejeto pavojų: nuo šalčių bei žvarbių vėjų, paskui nuo kiškių, atbėgančių naktimis graužti žievės, pagaliau nuo vabzdžių, dedančių į žiedus savo kiaušinius, iš kurių išsivysto vaisiuose kirmėlės. Pasvarstykime saugojimą nuo kiekvieno tų trijų pavojų, išvesdami lygiagrečiai su savimi.

Pradėkime nuo pirmojo — šalčių bei žvarbių vėjų. Dėl žiemos speigų, ypač staigių po atodrėkio, medžiai kartais iššąla. Daug vaismedžių tuo būdu išmirė Lietuvoje 1928 m. Pavasario šalnų dažnai išgadina žiedus, o vėjai krečia ir juos, ir užsimezgusius vaisius. Sodas saugomas, iš šiaurės pusės sudarant užuovėją medžiais arba trobesiais. Taip pat gera, jei jis dar yra atkalnėje į pietų pusę.

Tai sakyti labai tinka ir apie žmogų. Speigais ir šaltais vėjais čia reikia laikyti patirtas neteisybes, nelaimės, sukrečiančius išgyvenimus ir panašius dalykus, kurie dažnai pakanda tikėjimą. O krikščionis be tikėjimo juk yra liūdnei panašus į mirusį, iššalusį medį. Tokie užėinantys šalčiai daug mažiau jaučiami, jei mūsų gyvenimo vaismedis stovi atkalnėje į šildančią saulę, tai yra jei aplinkui regime ir saulėtą gėrį, kurio apstu, ne vien žvarbų blogį, kurio pasitaiko; jei turime atviras akis ir nepaprastai išminčiai bei darnai, kuria suplanuota ir sutvarkyta visa mus supanti gamta, o ne vien laikome jas įbedę ten, kur dėl mūsų proto ri-

botumo tos darnos neišvengiame arba patys ją esame suardę. Tačiau dar svarbiau, kad mūsų tikėjimą saugotų tartum gera tvora, sulaikanti tų pasitaikančių žvarbių, šaltų vėjų jėgą. Tokia tvora yra persiėmimas tiesa, kad dėl pasaulio netvarkos ir nelaimių turime kaltinti ne Dievą, o save pačius. Tačiau čia platesniu aiškinimu šios tvoros tverti gal netikslinga, nes "Laiškuose lietuviams" jau tverta, 1980 m. svarstant įvairius tikėjimo neaiškumus: kur liepos-rugpjūčio mėn. kalbėta apie tai, kodėl geriems žmonėms atsitinka blogi dalykai. Todėl, kam reikia, galėtų iš ten pasiimti savajai tvorai vieną kitą trūkstamą statinį arba net pačių miestų ir karčių. Nestigo kietumo anoje vietoje sakytams žodžiams, bet apgalvotai, kad sulaikytų atšiaurų vėją ir saugotų nuo speigų mūsų tikėjimą, kuris yra didžiulės vertės turtas. Juk jo veikiami žmoguje ir visuomenėje skleidžiasi gardžiakvapiai žiedai, pribrandinantys gausių ir gražių vaisių, kuriuos nešti esame šioje žemėje skirti.

Antras pavojus, nuo kurio vaismedį reikia saugoti, yra kiškiai, atbėgantys žiemą graužti žievės, kai aplinkui nebėra žalėsčių. Žievę nugraužus, augalas merdi ir nudžiūsta, nes tuo sutrikdoma gyvybinė medžiagų apykaita tarp šaknų ir vainiko. Panašiu būdu dvasiškai džiūsta ir merdi žmonės, kuriuos graužia abejonės ir skrupulai: Ar Dievas man atleido? Gal kunigas išpažintyje manęs nesuprato? Gal mano gailestis nebuvęs pakankamas? Tokių žmonių gaila: kančias, kartoja praėjusio gyvenimo išpažintį, bet ramybės neranda. Gaivinančių ir džiuginančių malonės syvų nejaučia, jų apytaka tartum sutrikdyta. Kieno vidaus tokie abejonių ir skrupulų kiškiai negraužia, turėtų dėkoti už tai Dievui.

Kad kiškiai žievės negraužtų, Lietuvoje medį aprišdavo šiaudais, apačioje dar apdėdavo eglėšakiais. Dabar daroma moderniau: truputį atokiau nuo kamieno apjuosiama vielos tinklu, ir kiškiai neprieina. Statydavo ir kilpas jiems pasikarti, nors tai buvo nelegalu. Taip turi daryti ir žmonės, kurių vidaus atbėga graužti abejonių, nusiminimo ir nevertumo kiškiai: laikyti jį tartum ap-

juostą tinklu, nupintu iš evangelijos tiesų. Tą tinklą galima apibūdinti vienu sakiniu: abejonių skrupulai nesiderina su evangelijos dvasia, todėl negali būti iš Dievo. Kadangi nėra daug vietos, bus nurodyta tam tinklui tik keletas vielių; evangelijoje jų galima rasti ištisą ritinį.

Kokiu būdu Jėzus piešia save? Kaip gerąjį ganytoją, kuris žiūri, kad avys turėtų tinkamos ir apščios ganiavos. Skrupulantas yra avis, kitados klydusi, bet juk dėl to juo brangesnė Atpirkėjo širdžiai ir, kaip pats nurodė, padariusi juo daugiau džiaugsmo dangaus angelams savo nusigrįžimu nuo blogo kelio, kuriuo ėjo. Argi Gerasis Ganytojas gali norėti, kad toji avis save engtų ir plaktų karčiomis mintimis, kurios kaip tik neleidžia gausiai naudotis jo atnešta malonės gaiva? Todėl skrupulingos mintys negali kilti iš Dievo.

Skrupulanto vidų daugiausia jaukia jo išpažintys. Todėl turi nepamiršti, kad išpažinties sakramentą Kristus įsteigė Velykų vakarą. O kuo kitu Velykos ir prisikėlimas dvelkia, jei ne džiaugsmu? Tad išpažintis yra džiaugsmo sakramentas. Pirmieji žodžiai, kuriuos tą vakarą atėjęs tarė, yra: Ramybė jums! (Jn 20,19-23). Jau Betliejuje angelai giedojo: Ramybė geros valios žmonėms! Todėl kas grobia ramybę geros valios žmogui, negali būti iš Dievo. O skrupulantas juk turi gerą, labai gerą valią. Ko gi jis labiau nori, jei ne gerų santykių su Dievu? Be to, Kristus siunčia savo mokinius į pasaulį ir liepia rūpintis artimu. O abejonės ir skrupulai smeigia žmogaus akis į save. Dėl jų maža belieka žvilgsnio ir jėgų degams pasaulio problemoms ir artimo reikalams. Trumpai, nusiminimo, abejonių ir nevertumo mintys žaloja patį žmogų, kurį Viešpats kaip tik myli; žaloja artimą, kuriam nebelieka dėmesio; pagaliau ar daug iš to garbės Kristui, kad jo gerumu ir atlaidumu tiek nepasitikima? Todėl jos negali būti iš Dievo?

Jei nekyla iš Dievo, tai iš kur? Nemažą rolę čia vaidina sveikata, kaip pervargimas, anemija, žemas kraujo spaudimas, skylėtas maitinimasis ir panašūs nenormalumai. To-

dėl gera leisti patikrinti save gydytojams. Bet juo daugiau mąstome, juo labiau atrodo, kad čia tiesiogiai ar netiesiogiai laiko įkišęs uodegą nelabasis, maišydamas ja skrupulanto vidų, drumsdamas ramybę. Tvirtinama, bent lietuvių pasakose, kad velnias atrodąs kaip kiti žmonės, dažnai netgi linkąs kaip prašmatnus jaunikaitis. Bet jį galima esą pažinti iš dviejų ženklų: kad nosyje nėra skylių ir kad vietoje vienos kojos — arklio kanopa. Ar ne tiesa, kad tos dvi žymės kaip tik išlenda skrupulų abejonėse? Juk skrupulai tartum užima nosį, neleidami džiugiai kvėpuoti malonės gaiva ir tartum prisega kanopą, trukdančią sklandžiai žengti tikėjimo rodomu keliu. Tose mūsų pasakose taip pat teigiama, kad velnias labai bijąs šermukšninės lazdos. Tad skrupulantis, užuot leidęsis kankinti tam Dievo karalystės priešui, turėtų paimti anas guodžiančias evangelijos tiesas, tartum gerą šermukšninę lazda, ir išguiti jį lauk drauge su slegiančiomis mintimis, kurias bruka.

Minėtas evangelijos vielas apjuosti savo vidui galima dar sutvirtinti paskolintomis iš psichologijos. Paimkime jų dvi. Tuos žmones slegia galvojimas, kad jie ne tokie, kaip kiti. Todėl baiminasi, graužiasi, nedrąsūs, įtarinėja, kad kiti iš jų juokiasi. Jiems patiriamas toks vaistas: tą skirtumą nuo kitų džiugiai priimti. Gyvenime pasitaiko sutikti žymių veikėjų, artistų ir panašių žmonių, pilnų pasitikėjimo savimi, kuriems pasipasakojus, jog anksčiau buvę nedrąsūs, baimingi, sunku tikėti. Kiekvieną kartą išryškėja, kad pakitimo priežastis ta, jog arba kiti paskatino, arba patiems atėjo mintis pritarti savo padėčiai — būti tuo, kuo gyvenimas juos padarė, su visais plusais ir minusais, kurie kaip tik sudaro ypatingą kiekvieno žmogaus asmenybę. Kol buvo tartum beždžionės ir papūgos, stengėsi imituoti kitus, savaime aišku, matė tai, kuo kitiems neprilygsta, savo silpnybes, ir tosios slėgė, pančiojo. Ir kitų žmonių jie daug nedomino, nes buvo tartum netikras, dirbtinis pinigais, kurio niekas nevertina. Bet kai ėmė sakyti sau: Būk tu — tai, kas esi, atrado save. Pamatė savyje pusių, teigiamybių, kurių kiti

neturi, jas išvystė ir įgijo nesugriaunamo pasitikėjimo, patyrė, kaip juos pradėjo lydėti išorinė sėkmė ir vidinė laimė.

Antroji psichologijos mintis šios rūšies žmonėms — stengtis padėti kitiems. Su tokiais asmenimis svarbiausia ta bėda, kad laiko liguistai susmeigę žvilgsnį į save. O skrupulantis — tai tiesiog tartum pasiėmęs dinamą stiklą ir juo vis analizuoja savo mintis (kaip tik dėl to visokiausių varginančių savo galvoje priveisdamas ir patekdamas į neišbrendamą makalynę). Ėjimas į pagalbą, ypač vargstantiems ir kenčiantiems, tą žvilgsnį sveikai nukreipia kita linkme, ištrenkia iš rankų aną baimingos analizės dinamą stiklą. Ne vienas yra šiuo būdu tokios liguistos, slegiančios savižvalgos išsigydęs ir pasijutęs ne tik laimingas pats, bet ir padaręs laimingus kitus.

Atrasti save, padėti kitiems: štai dvi vielos iš psichologijos, geros dar sutvirtinti minėtam tikslui iš evangelijos vielų. Pridėtina, kad evangelijai jos ne svetimos, o savos. Joje kaip tik sakoma, kad Dievas kiekvieną žmogų myli tokį, koks yra; iš tikrųjų kiekvienas yra toks, o ne kitoks dėl mylinčios Apvaizdos rankos. Joje taip pat liepiama kreipti žvilgsnį į artimą. Trumpai, reikia laikyti šių tiesų tinklu apjuostą savo vidų, kad atbėgę jo graužti kiškiai neprieitų, susibadytų į jas savo snukius, jų kilpose pasikartų ir daugiau nebelįstų.

Trečias pavojus, nuo kurio turime vaismedį saugoti, yra vabzdžiai, dedantys į žiedus savo kiaušinius, iš kurių išsivysto vaisiuose kirmėlės. Antai mažas vaikas — nekaltas, sakytum pumpuras, iš kurio išsiskleidžia žiedas. O žiūrėk, kiek vėliau žmoguje atsiranda blogio! Arba mes, suaugusieji, atsinaujiname, nusivalome šventaisiais sakramentais, mūsų vidus tartum iš naujo pražysta. O po kiek laiko vėl jame atsiradę blogio kirmėlių!

Sodininkai su vabzdžių žalinga įtaka kovoja dviem būdais. Viena, šalina ir degina sausas šakas, žievės atplaišas bei panašias šiukšles, kuriose tie vabzdžiai ir jų vikšrai veisiasi, žiemoja. Vadinas, naikina versmę, iš kurios tie kenkėjai kyla. Antra, pavasari

medžius purškia skiediniais, kurie vabzdžius su jų dedamais kiaušiniais atbaido arba užmuša. Tad čia trukdo veiklą, kurią tie kenkėjai vysto. Tais dviem būdais ir mes turime kovoti su žalingomis blogio įtakomis: naikinti ir jų versmę, ir veiklą.

Viena, turime kovoti su versme, iš kurios kyla. O sklinda blogio įtakos iš to, ką skaitome, regime, girdime. Sodininkai, kaip sakytą, šalina ir degina stagarus, atplaišas ir kitokį šlamštą, kuriame kenkėjai su savo vikšrais tūno ir veisiasi. Panašiai mūsų namuose netikusiems raštams, vaizdams, žodžiams ir panašiam šlamštui neturėtų būti vietos. Čia nesakoma, kad visur turėtume matyti blogį ir pagundą. Tai būtų nesveikas perdėjimas į vieną pusę. Bet lygiai privalu neperdėti ir į kitą pusę: nesisaugoti dorai gresiančių pinklių. Nevalia pamiršti Kristaus žodžių apie vilkus, apsirengiančius avinėlių kailiais. Blogis nerodo savo tikrojo veido, ateina persirengęs šviesos angelu — kol suleidžia į auką savo nagus. Peteliškei liepsna atrodo sesuo: plevėna traukli ir šviesi. Bet dėl neatsargumo su ja ne viena jau neteko sparnų.

Šio nurodymo nereikėtų imti per siaurai. Sakytą, kad namuose neturėtų būti vietos dorą žalojančiam šlamštui. Neimkime tų namų ir tos doros ribotai: namų — vien kaip pastato, doros — vien šeštojo Dievo įsakymo. Žinoma, turime šalinti žalingas įtakas iš savo buto. Tai didžiai svarbu ir mums patiems, ir ypač ten gyvenantiems jauniems, kurie taip imlūs ir gėriui, ir blogiui. Bet jas turime šalinti ir iš savo vidaus buto, tai yra iš savo minčių pasaulio, kuris gali būti tamsus užkampis perėtis blogio vikšrams. O prie buto reikia pridėti ir aplinką, kuri mus supa ir taip stipriai veikia. Namai plačia prasme — ir taip jie čia suprantami — apima ir mūsų butą, ir vidų, ir aplinką.

Dorą taip pat turime suprasti apimliai: neapriboti jos šeštoju Dievo įsakymu, kuris yra tik vienas iš dešimties. Be abejo, lyties dora yra svarbus dalykas. Bet ji — tik viena doros sritis. Skaistumas — tauri ir didi dorybė. Bet dorybių vainike žėri ir kiti

perlai: teisingumas, artimo meilė, darbštumas, ištvermė, pagarba tėvams, nesugriau-namas pasitikėjimas Dievu. Ištvirkavimas yra bjauri dėmė. Bet ne mažiau dangaus keršto šaukiasi ir kas žudo, skriaudžia ar prievartauja silpnesnį, nuodija vaiko sielą, žaloja kito gerą vardą.

Be to, svarbu nepamiršti, kad blogas yra ne tik darbo atlikimas, bet ir reikiamo veiksmo apleidimas. Nusikalsti galima ne tik kalbėjimu, bet ir tylėjimu. O kiek tokio kenksmingo tylėjimo sklinda iš skaitinių, programų, pokalbių, kuriuos pateikdami žmonės gyvena ir miršta taip, tartum nebūtų nei nemirtingos sielos, nei Dievo teisių, nei atsakingumo prieš jį, nei atlyginimo ir bausmės anapus. Mes nesąmoningai darome tokie, koks mums šviečia idealas, kokie mūsų didvyriai. O jei rodomuose didvyriuose nėra vietos nei Dievui, nei velniui, nei dvasiai, nei dangui, kaipgi iš jų nesilies į mus, ypač jaunuosius, religinis abejingumas, pasinėrimas į medžiagą, spjovimas į teisę, gyvenimas įgeidžiais, trumpai, kas žmogų grąžina į gyvulio padėtį?

Pridėtina, kad turėtume ginti lauk ne tik patį šlamštą, bet ir sąlygas, kurios padeda blogio parazitams veisti, kaip šeimos barniai, trynimasis, kritika, kito negerbimas. Juk taip yra ir gamtoje: kur menka saulės, klesti pelėsiai; kur maža gaivios ramos, augalas aiži nuo sausros; kur vienas raižo kitą, pratinama žaizda. O į pelėsius, kiaurumas, įplėšas kaip tik ir metasi medžio kenkėjai.

Antra, kovotina su kenkėjų veikla, nes visų versmių vis tiek nepašalinsi. Nors sodas ir švariai laikomas, jų vis tiek atsiranda, iš čia pat ir iš toliau. Mes gi savyje pačiuose nešiojamės gimtosios nuodėmės sužalotą, į blogį linkusią prigimtį. Ir esame supami pasaulio, iš kurio sklinda ne tik sveikata, bet ir sugedimas. Sodininkai kovoja su kenkėjų veikla, purkšdami medžius skiediniais, kurie vabzdžius su jų kiaušiniaus užmuša arba atbaido. Ir mes privalome blogas įtakas tartum purkšti tuo, ko jos labai nemėgsta. O nemėgsta atvirumo — dvasios vadui, rimtam draugui, susituokusiųjų tarpe —

IŠEIVIJOS MOHIKANAS

(Prel. Konstantinas Vasys)

STASYS YLA

Iškilius ūgiu, tiesus kaip atletas, orus ir santūrus savo laikysena bei žodžiu — toks buvo prelatas Konstantinas Vasys. Mirė jis šiais metais gegužės 25 d., palaidotas Putnamo seselių kapinaitėse. Iš kur jis kilo, kaip atsirado Amerikoje, kokius pėdsakus paliko išeivijoje?

PANEMUNĖS SŪNUS

Jo gimtinė panemunės Gelgaudiškis — toji vieta, kuri kitados priklausė didikų Gedgaudų-Gelgudų giminei, davusiai garsių vadų ir dvasiškių, tarp jų Anglijon persikėlusius Gelgudus ir apaštališko uolumo Žemaičių vyskupą Merkelį Gedgaudą-Geišą. Iš ten buvo kilęs ir Jeronimas Kasinskis, 1831 m. sukilimo dalyvis, poetas, pasitraukęs į Prancūziją, tapęs kunigu, įsteigęs Resurekcionistų vienuoliją ir miręs su šventumo garsu.

Konstantinas Vasys gimė ūkininkų šeimoje, Narkūnų kaime, 1888 m. liepos 14 d. Mokėsi Gelgaudiškyje, keturklasę baigė Kaune (1905) ir, būdamas 17 metų, įstojo į Seinų kunigų seminariją. Prieš porą metų buvo miręs šios vyskupijos valdytojas Antanas Baranauskas, ir jo dvasia dar alsavo šioje kunigų mokykloje. Lietuviai jau iš anksčiau būrėsi į uždaras kuopeles, mokėsi lietuviško rašto, pratinosi reikšti lietuvių spaudoje. Konstantinas buvo vienas iš uolesniųjų spaudos darbe. Mokėsi gerai ir sulaukė pirmųjų šventimų. Naujo vyskupo Seinai vis dar neturėjo, tad buvo pasiųstas į Varšuvą, kur lietuvis vyskupas, vietos sufraganas Kazimieras Ruškys suteikė jam mažuosius šventimus.

Seminarijos mokslus Konstantinas baigė 1911 metais, bet kunigo šventimų negavo. Kodėl? "Lenkai taip smarkiai įsigalėjo (seminarijos vadovybėje), kad lietuviams pasi-

vienas antram. Toliau nemėgsta darbščių ir dorų žmonių draugystės. Pagaliau nemėgsta religinės praktikos ir savitvartos.

darė ankšta" (iš "Kun. K. Vasiui pagerbti sidabrinio jubiliejaus proga", Worcester, 1939, p. 2). Dėl to, kaip kitados Antanas Milukas, jis turėjo siekti Amerikos, kad čia gautų kunigo šventimus.

KUNIGAS — PARAPIJŲ STEIGĖJAS

Pirmiausia buvo pakviestas į Wilkes-Barre, Pa., pavaduoti išvykusio į Lietuvą "Draugo" redaktoriaus kun. A. Kaupo. Šiam grįžus, persikėlė į Čikagą talkinti "Kataliko" redakcijoje. Gabumai raštui buvo neabejotini, tačiau nerimo dėl savo kunigystės, Apie tai sužinojo kun. Jonas Jakaitis, vienintelis lietuvis kunigas Springfieldo, Mass., vyskupijoje. Kvietė jį atvykti, kad pristatytų savo vyskupui. Vyskupas priėmė jį į savo vyskupiją ir pasiuntė į St. Sulpice seminariją Montrealyje, o po metų išventino į kunigus. Pirmąsias savo Mišias atlaikė Worcesteriye, Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje, kur klebonu buvo kun. Jakaitis. Antrąsias primicijas laikė jau savo gimtajame Gelgaudiškyje per Žolinės atlaidus.

Grįžęs Amerikon, buvo paskirtas vikaru pas kun. Jakaitį. Po dvejų metų vyskupas pavedė jam organizuoti naują lietuvių parapiją Westfielde, Mass. Čia jis sutelkė lietuvius, pastatė bažnyčią, kleboniją ir parapijos salę. Po dešimtmečio vyskupas prašė, kad jis pakeistų kun. Jakaitį, kuris dėl sveikatos porai metų išvyko į Lietuvą. Tuo tarpu mirė kun. Čaplikas, pradėjęs kurti antiją lietuvių parapiją Worcesteriye ir statyti Aušros Vartų bažnyčią. Grįžus Jakaičiui, Vasys buvo paskirtas (1928) šios naujos parapijos klebonu. Po metų Ameriką palietė didžioji depresija. Visi statybų darbai kitur sustojo, o kun. Vasys darbą tęsė: iškino savo tautiečius, sugebėjo organizuoti lėšas, pats prisidėjo savo ištekliais, ir bažnyčia buvo užbaigta. Depresijai švelnėjant, pastatė mūrinę kleboniją, vėliau ją padidino, įrėngė seselėms namus, išgrąžino aplin-

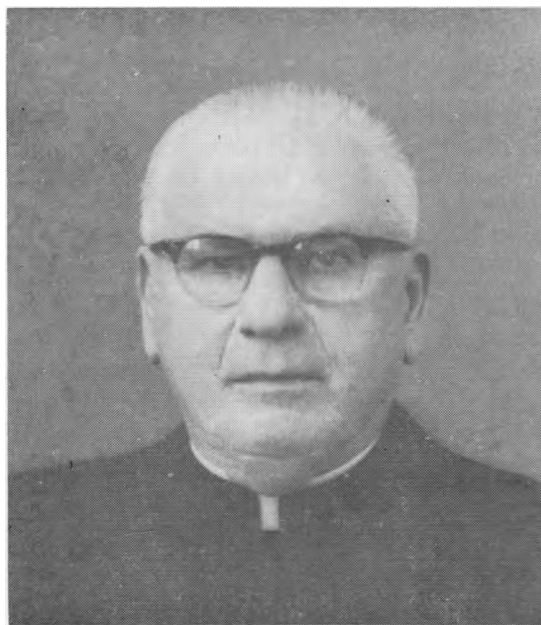
ką, besibaigiančią stačiu skardžiu, dėl to jau kun. Jakaitis šią vietą buvo pavadinęs Gedimino kalnu. Vėliau Vasys, susitaręs su miestu, gatvę prie bažnyčios pavadino *Gediminas Street*.

Parapija sužydo, išmokėjo skolas, turėjo įvairių organizacijų bei brolių, o klebonas mokėjo pasirinkti gerus vikarus, kaip Joną Jutkevičių, vėliau Justiną Steponaitį ir kitus. Su šia parapija jis nebesiskyrė ilgą laiką. Neatleido rankų ir nuo kitų darbų, į kuriuos šaukė Amerikos lietuvių gyvenimas. Dalyvavo (1912) Amerikos lietuvių R. K. Moksleivių organizacijos kūrime ir redagavo jos žurnalą "Moksleivį" (1915-1916). Vėliau trim atvejais pirmininkavo Kunigų Vienybei ir redagavo jos biuletinį (neperiodinį laikraštį). Išvertė J. Zolpo dramos vaizdelį "Valkata" (1914), paruošė "Kristaus kryžiaus kelius" (1926), maldaknygę ir bažnytinį vadovėlį (1935), "Bažnytinių pamaldų vadovėlį" (1945).

PRELATAS — LABDARYS

Kai atsiradom čia po II pasaulinio karo, radom jį trečiasyk pirmininkaujantį Kunigų Vienybei. Tada jis ėmėsi atgaivinti šios organizacijos biuletinį, kuris išsivystė į "Lux Christi" žurnalą, pastoviai ėjusį keliolika metų. Nesiėmė knygų leidybos, kaip prelatai Pr. Juras ar J. Karalius, bet rėmė atskirus leidinius. Svarbiausias jo išleistas teologinis veikalas buvo Aleksos ir Bartkaus "Dievas ir žmogus". Už tai vysk. V. Padolskis pristatė jį popiežiui, kad būtų suteiktas specialus medalis už nuopelnus. Roma atsiėmė Worcesterio vyskupo Wright, vėliau kardinolo ir Vatikano kurijos nario, kuris, pasikvietęs Vasį, pasakė: "Tu daugiau vertas nei medalio; žinau tavo nuopelnus, tad pristatysiu popiežiui, kad pakeltų į prelatus Right Reverend titulu". Tai buvo padaryta 1954 metais.

Šis poaukštis jį pradžiugino, tačiau neapsvaigino. Kartą prasitarė: "Tie prelatiški drabužiai mane vargina — reikia vis dalyvauti prie vyskupo per tvankias iškilmes". Tų savo drabužių nedemonstravo šalia savo vyskupijos.

Prel. K. Vasys

Nebuvo didesnių įvykių išeivijos gyvenime, kur jis nebūtų pridėjęs rankos. Neapsiėjo be jo nei Susivienijimas, nei Balfas, nei Amerikos Lietuvių Taryba, ypač pradžioje, jungiant visų lietuvių jėgas. Jo vaidmuo buvo išmintingo, toli numatančio vadovo. Visa tai liko neužrašyta, nors buvo skatinamas palikti istorijai bent svarbesnių sprendimų vyksmą.

Atskiras jo veiklos lapas — labdarybė, negarsinama ir mažai kam žinoma. Pastoviai rėmė katalikų leidyklą — Šv. Kazimiero draugiją Lietuvoje, Vilkaviškio ir Telšių seminarias, Katalikų spaudos draugiją Čikagoje, Amerikos lietuvių kultūros institutą, Putnamo seselių spaustuotę, visus katalikų laikraščius ir žurnalus. Kaip rėmėjas yra įrašytas įvairiose misijų kongregacijose, ypač lietuvių vyrų ir moterų vienuolijose. Kai jam kas primindavo tą plačią šalpą, jis kukliai atsakydavo: "Ne aš duodu, o gerieji žmonės per mane!"

Nesiribojo vien lietuviška veikla. Nevengė ir amerikinės. Laikė ryšį su politika ir valdžios atstovais. Skatino tai daryti ir kitus tautiečius. Dėl to mieste (Worces-

PASINAUDOJIMAS DARBO VAISIAIS

(Naujoji enciklika "Laborem exercens")

Paruošė P. DAUGINTIS, S.J.

Š. m. rugsėjo 15 dieną popiežius Jonas Paulius II paskelbė savo trečiąją encikliką "Laborem exercens — Darbą dirbantysis". Popiežius buvo pažadėjęs ją paskelbti gegužės 15 d. enciklikos "Rerum novarum" 90 metų sukakties proga, bet, kaip žinome, gegužės 13 d. jis buvo pasikėsiniame sužeistas, tad enciklikos paskelbimas buvo atidėtas.

Šis viešas popiežiaus ganytojiškas laiškas — enciklika yra ilgas, apie 30.000 žodžių, raštas. Jis parašytas filosofškai, tačiau ne-

tery) įvairiose žinybose buvo įstatyta nemaža lietuvių tarnautojų.

Jo atvanga—atostogos buvo keliavimas automobiliu skersai išilgai Amerikos ir Kanados, o kartais ir į užsienius. Lietuvą lankė penketą kartų, dalyvaudamas svarbesniuose tautos ar bažnytiniuose įvykiuose bei iškilmėse. Jo širdis dalinasi tarp išeivijos ir gimtojo krašto.

Prel. Vasys ką darė, darė gerai, apgalvojęs ir nesvyruodamas; ko ėmėsi — ėmėsi ne dėl asmeninės garbės, o dėl bendro labo. Taip jį apibūdina ilgametis jo vikaras kun. J. Steponaitis. Tai realisto-idealisto charakteris.

Pagaliau sulaukė netoli šimtinės (be septyneto) metų. Prieš 16 metų atsisakė klebono pareigų. Prieš 13 metų ištiko jį paralyžius. Nesidavė įveikiamas — atgavo judėjimą, bet žado pilnai neatgavo. Prieš 10 metų atkilo į Matulaičio namus Putname. Gyveno atskirame butelyje ir tik prieš metus buvo perkeltas į ligonių skyrių. Sunkumas kalbėti jį varžė, juo labiau, kad buvo visiškai sąmoningas. Gal dėl to mažiau kas jį lankė. Rodos, turėjo jaustis lyg užmirštas, tačiau nerodė ženklų, kad dėl to jaudintųsi. Priėmė savo dalią stoiškai-krikščioniškai.

Tai senosios generacijos atstovas — iš tų paskutinių mohikanų, atidavęs nemažą duoklę išeivijos istorijai.

sunkiai skaitomas ir suprantamas. Enciklika kalba apie Katalikų Bažnyčios socialinį mokslą, apie socialinį klausimą, jį pritaiko mūsų laikams ir nagrinėja viso pasaulio mastu. Darbas imamas plačia prasme — ne tik fizinis, bet ir protinis. Trumpai išreiškiant enciklikos turinį, galima sakyti, kad tai skatinimas įgalinti dirbančiuosius pilnai pasinaudoti savo darbo vaisiais: ir ekonominiais, ir visuomeniniais, ir psichologiškai asmeniniais bei religiniais.

TIKRASIS DARBO TIKSLAS

Popiežius visuose svarstymuose, kaip jam būdinga, pirmiausia remiasi Dievo žodžiu Šv. Rašte. Dievas sutvėrė žmogų, į save panašų. Pačioje pradžioje davė savo įsakymą: "Veiskitės ir dauginkitės ir užvaldykite žemę!" Taigi Dievas liepė, kad žmogus savo protingu, kūrybingu, kietu darbu užvaldytų žemę. Tas Dievo įsakymas galioja ir mūsų laikų žmonėms — visi turi dirbti.

Norėdamas sau palengvinti ir patobulinti darbą, žmogus prisigamino įvairių įrankių, prietaisų, mašinų ir kitokių priemonių. Tačiau tos priemonės vis patekdavo ir patenka į kitų žmonių, į stambių savininkų rankas. Todėl dirbantysis negali pilnai pasinaudoti savo darbo vaisiais. Ypač nuo industrinės revoliucijos laikų (įvedus 18-ame šimtetyje darban garo mašinas) stambieji savininkai ir pramonininkai, siekdami pigesnės gamybos, pradėjo darbininkus atleidinėti iš darbo ir pigiau jiems mokėti. Mūsų technologijos eroje įvedant į fabrikus plačią automatizaciją, netenka darbo ir pragyvenimo šaltinio daugybė darbininkų, net kvalifikuotų. Taip įvairūs prietaisai, mašinos arba *technika tampa dirbančiojo priešu*, užuot buvus jo darbo sąjungininke ir padėjėja (5 nr.).

Iškyla didelės problemos, sunkūs uždaviniai įmonių vadovams, visuomenei, vyriausybei ir Bažnyčiai. Mat darbas padaro-

mas viena iš gamybos priemonių ("darbo jėga"), tik produkcijai reikalinga prekė. Tai yra ankstyvojo (iš dalies ir dabartinio) kapitalizmo didelė klaida ir skaudi darbininko socialinė skriauda. Ji kilo iš materialistinio ekonomizmo: žmogaus nuvertinimo iki prekės ir vis didesnio pelno siekimo (7 nr.).

Kiekvieno darbo, taip pat ir bendrai dirbamo pramonėje ir kitur, tikslas yra darbo subjektas — žmogus, o ne darbo objektas — gaminiai, prekės. Taip pat darbo tikslas yra darbininko galių ir asmenybės išsivystymas, bendravimas su kitais ir apsirūpinimas savo ir savo šeimos gyvenimui reikalingomis gėrybėmis bei priemonėmis, o ne grupės savininkų didelis pelnas (10 nr.).

KAIP BAIGTI KOVĄ TARP DARBO IR KAPITALO?

Tokia padėtimi darbininkai buvo ir yra nepatenkinti. Nuvertinti, skriaudžiami, jie pradėjo priešintis ir jausti tarpusavio solidarumą (8 nr.).

Taip iškilo ir vis tebevyksta kova tarp darbininkų ir darbdavių, tarp darbo ir kapitalo. Marksistinis komunizmas ir socializmas šį darbo ir kapitalo konfliktą pavertė ekonomine ideologine ir politine kova prieš kapitalistinę santvarką ir kapitalistinius kraštus. Svarbiausia jų kovos priemonė — pašalinti, jų nuomone, *didžiąją darbininkų išnaudojimo priežastį — privačią nuosavybę*, padarant ją kolektyvine. Taip pat ir daugelis kitų reikalauja ją nusavinti, suvalstybinti (ir nr.). Jie tai ir vykdo visokiomis įmanomomis priemonėmis, net ginklais ir teroru.

Čia popiežius labai stipriai iškelia tris tiesas.

1. Privačios nuosavybės kolektivizacija ar suvalstybinimas nieko ar labai mažai ką tepadedo. Iš nedidelės privačių savininkų ar kapitalistų grupės nuosavybę pervedus į valstybinę, ji patenka tik į kitos grupės rankas — į komunistų partijos vadų rankas.

2. Nepriimtinas taip pat ir "griežtasis" kapitalizmas, kuris gina privačią gamybos priemonių nuosavybę, kaip išimtiną teisę,

kaip neliestiną ekonominio gyvenimo dogmą. Juk produkcijos priemonės yra pagamintos daugiausia praeities generacijų ir dabartinės kartos darbu, o ne vien jų savininkų pastangomis. O gamtos teikiami išteklių juk yra Dievo sukurti naudotis visiems žmonėms.

3. Reikia siekti tokios gamybos priemonių (ir jų valdymo) socializacijos, suvisuomeninimo, kad tokioje santvarkoje dirbantieji būtų subjektai — asmenys, kad joje *pirmenybę turėtų darbas, o ne kapitalas*, tai yra, "kai pačiu savo darbu kiekvienas asmuo būtų pilnai įteisintas laikyti save dalimi nuosavybės, to didžiulio "varstoto", prie kurio dirba su daugeliu kitų".

"Ieškotinas kelias į tai būtų *sujungimas darbo su kapitalo nuosavybe*, kiek tik galima; taip pat *sudarant plataus masto tarpinius organus ar institucijas* su ekonominiais, socialiniais ir kultūriniais uždaviniais. Jos turėtų tikrą autonomiją nuo valdžios organų ir vykdytų savuosius uždavinius, nuoširdžiai bendradarbiaudamos viena su kita ir pasiduodamos bendrojo gėrio reikalavimams. Tai būtų gyvos bendruomenės savo turiniu ir forma taip, kad visi kiekvienos institucijos nariai būtų laikomi ir traktuojami, kaip asmenys, ir skatinami veikliai dalyvauti visame jos gyvenime" (12-15 nr.).

DARBININKŲ TEISĖS

"Žmogaus teisės, kylančios iš darbo, yra dalis platesnės apimties pagrindinių asmens teisių. Tačiau jos turi savą, ypatingą pobūdį".

Žmogus turi pareigą dirbti, tad turi ir teisę, *kad būtų sąlygos dirbti*. Jas mūsų laikais sudaro tiesioginiai ir netiesioginiai darbdaviai. Tiesioginis darbdavys yra asmuo ar institucija, su kuriuo dirbantysis sudaro darbo sutartį tam tikromis sąlygomis. Netiesioginis darbdavys — tai įvairūs veiksniai, turintys sprendžiančią įtaką, nustatant darbo sutartį ir teisingus ar neteisingus santykius tarp dirbančiųjų ir darbdavių. Tie veiksniai yra kiekviena bendruomenė, bet ypač valstybinė ir tarptautinė. Netiesioginių darbdavių darbo politika yra tinkama, tei-

singa, kai pilnai respektuoja, pripažįsta objektyvias darbininkų teises.

Valstybės ekonomiškai yra labai viena nuo kitos priklausomos. Tačiau aukštos industrijos šalys ir ypač jų pramonės bei prekybos firmos bei multinacionalinės kompanijos dažniausiai nustato kiek galima aukštesnes kainas už savo gaminius. Tuo pačiu metu jos moka kiek tik įmanoma žemesnes kainas atsilikusioms šalims už jų žaliavas ar pusiau apdirbtus gaminius. Tai yra viena svarbiausių priežasčių, kodėl vis didėja praraža tarp turtingųjų ir neturtingųjų kraštų ir šių priklausomybė nuo pažangiųjų kraštų.

Sudarant darbo sutartį, daugelis ir kitų faktorių veikia tiesioginį darbdavį, kuris taip pat siekia didelio pelno. Tačiau ne kuo didesnis pelnas, o objektyvių darbininkų teisių vykdymas turi būti pagrindinis kriterijus ir pilnutinis mastas, kuriant, nustatant ekonominę ir socialinę politiką tiek paskirų kompanijų, tiek visos valstybės, tiek tarptautinės bendruomenės (ypač kurios reiškiasi per Jungtinių Tautų tarptautinę darbo, maisto, ir agrikultūros organizaciją bei regionalines valstybių organizacijas. 16-17 nr.).

Toliau popiežius savo enciklikoje rašo apie tautinę ir tarptautinę ekonominę bei socialinę politiką, apie didelį darbų trūkumą, apie milijoninių masių badavimą. Visa tai įrodo, kad kažkas yra bloga šioje taip gyvybinėje srityje (18 nr.).

Teisingas atlyginimas yra tas, kuris įgalina dirbantįjį pakankamai naudotis viso krašto ūkio teikiamomis gėrybėmis. Jis yra ir kiekvieno darbininko siekis, ir matas patikrinti viso krašto ūkinio gyvenimo socialinę teisingumą bei tvarkingą funkcionavimą.

Šeimos priedas (alga, pašalpa) turi padėti ir įgalinti visą šeimą tinkamai pragyventi ir auginti vaikus. Tuo pačiu jis yra ir motinos socialinės rolės iškėlimas bei įvertinimas.

Prie teisingo atlyginimo priklauso taip pat ir įvairūs socialiniai priedai, kurie už-

tikrina dirbančiojo ir jo šeimos sveikatą, poilsį, ateitį (19 nr.).

Popiežius iškelia ypatingą žemės ūkio vertę. Mat tie darbai išaugina naujas gėrybes, o kiti — tik apdirba jau esančias gėrybes. Jis taip pat stoja už moterų, invalidų, imigrantų teises dirbti (21-23 nr.).

Darbininkų sindikatai arba unijos yra savo narių ugdytojai ir natūralūs jų reikalų puoselėtojai, atstovai, gynėjai, siekiantys užtikrinti savo nariams atitinkamą viso krašto ūkinių įplaukų dalį. Tad sindikatai ir unijos savo prigimtimi nėra klasių kovos įrankiai. Jie turi visišką teisę kurtis, veikti ir gyvuoti. Tačiau jie neturi nei patys politikuoti, nei pasiduoti kurios nors partijos politikai (20 nr.).

DARBAS IR DVASINIS GYVENIMAS

Paskutinėje enciklikos dalyje Jonas Paulius II rašo apie darbo sujungimą su dirbančiojo dvasiniu, religiniu gyvenimu. Pateikia pradmenų ir medžiagos darbo sielovadai. Jis nurodo, kad pats Dievas savo veiklą, kuriant pasaulį, mums nurodo kaip darbą, kaip gėrėjimąsi ("matė, kad tai buvo gera" — Prad 1,9). Dievas darbuojasi iki šiolei (Jn 5, 17), viską palaikydamas, viską savo tėviška Apvaizda rikiuodamas ir vykdydamas žmonių išganymo darbą.

Žmogus, sutvertas į Dievo paveikslą ir panašumą, dirbdamas dalyvauja Dievo veikloje. Pirmieji Šv. Rašte Pradžios knygos žodžiai, Jėzaus darbininko, amatininko darbai ir Kristaus Mokytojo žodžiai yra lyg kokia "Darbo Evangelija".

Anot II Vatikano susirinkimo pastoracinės konstitucijos "Lumen gentium — Tautų šviesa" žodžių, "tai pasakytina ir apie paprastus, kasdieninius darbus. Juk vyrai ir moterys, kurie, pelnydami sau ir šeimai duoną, savo jėgomis gerai tarnauja visuomenei, teisėtai gali žiūrėti į savo veiklą, kaip į Kūrėjo darbo plėtimą, rūpinimąsi brolių geroje ir asmeninėje aktyvų įsijungimą į Dievo plano vyksmą istorijoje" (34 nr.).

Tas žinojimas pateikia žmogui giliausią motyvą imtis įvairių darbų. Mat "tikintieji turi įžvelgti giliąją visos kūrinių prasmę,

Jonas Gotautas

SAULĖLEIDŽIUI ARTĖJANT

*Mano dienos,
kaip tie akmenėliai,
į pakalnę
vis riedėjo,
vis riedės.*

*Paskutiniai
laiko trupinėliai
tuoj iš delno
ir iškris,
ir subyrės.*

TOLIMOS VIEŠNIOS

*Ateina kartais
aplankyti
vargingos
piemenėlio dienos,
nebodamos
sužeistų
ražienomis kojų.
Ir prašo:
"Sugrįžkime drauge
į prarastą
vaikystės rojų".*

LYG STIRNELĖS PABAIDYTOS

*Jau rodos ir dabar
tos pačios valandos,
ne kitos.
Kodėl jos bėga greitumu
stirnelės pabaidytos?*

PAMINKLAS

*Nereikia man akmens paminklo —
nuo laiko smūgių subyrės.
Užteks ant mano kapo
laukų žolės.*

DIENOS LAIDOTUVĖS

*Jau greit pavydžios nakties lūpos
auksini saulės žiburį užpūs.
Girdžiu dienos laidotuvių varpus,
o mėnuo prie jos karsto klūpo.

Ko drebate aukštai, žvaigždelės,
tamsos banga ten jūsų neužlies.
Tik sutemos — tai mano kelias
ligi pat galo žemiškos buities.*

vertę ir paskirtį tarnauti Dievo garbei; taip pat turi net pasauline veikla padėti vienas kitam švenčiau gyventi. Tokiu būdu į pasaulį įsiskverbs Kristaus dvasia ir, viešpataujant teisingumui, meilei ir taikai, jis sėkmingiau pasieks savo tikslą. Tad tepanau-doja savo patirtį pasaulio dalykų srityje. Kristaus malonei iš vidaus keliant jų veiklą, kiek galėdami tesiekia, kad sukurtosios gėrybės, kaip Kūrėjo nustatyta ir jo Žodžio nušviesta, būtų darbu, technika ir kultūra visų žmonių naudai išvystomos ir geriau tarp jų paskirstomos" ("Lumen gentium", 36 nr.).

Užtat žmogaus veikla, "vykdydama Dievo planą ir valią, turi derintis su tikra žmo-nijos geroje ir leisti žmogui, kaip pavie-

niam asmeniui ar bendruomenės nariui, ug-dyti ir įgyvendinti pilnutinį savo pašauki-mą" (t.p., 35 nr.).

Tai yra krikščioniška darbo vizija, sielo-vadinė samprata. Kad ji taptų dvasine, reli-gine tikrove, dar "reikia vidujinių pastan-gų, veikiant tikėjimui, vilčiai ir meilei, kad darbas pačiam dirbančiajam turėtų tą vertę, kurią jis turi Dievo akyse, ir būtų veikli priemonė jo ir kitų žmonių išganymo vyks-me, dieviškojo plano istorijoje" (24 nr.), kad sektų Kristumi darbininku ir dalyvau-tų jo gyvenimo bei kančios nuopelnuose ir stiprintųsi prisikėlusio Kristaus teikiama vil-timi "naujos žemės ir naujo dangaus", pilno Dievo karalystės įsigalėjimo (25-27 nr.).

LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ GALILĖJOS

TEL-AVIV, gegužės mėn. 1 d.

Nubudau pailsėjęs. Už lango girdžiu ošimą ir atidengiu užuolaidas: skersai gatvės Viduržemio jūra plakasi į baltą paplūdimį. Rytas skaistus, vėjuotas. Bangos didelės, baltom purslų keterom. Bet maudytis nėra kada. Visi skubam išsikeist dolerius į šekelius (1 dol. — 10 šekelių). Ant banknotų — barzdoti rabinai, ant metalinių pinigų — žvakidė — septynšakė Menora.

Dienos šviesoje Dan viešbutis atrodo dar gražiau: ištaigingi vestibuliai, įmantūs laiptai, jaukūs kambariai. Pusryčiaujam nedideliame maigomajame; langai į jūrą. O pusryčiai — tikras banketas kiekvieno europiečio skoniui: manų košė, varškė, jogurtas, šviežios daržovės, kelių rūšių silkės, rūkyta lašiša, įvairiausi sūriai, kiaušiniai ir balta chala. Mums, buvusiems europiečiams, sunku nepersivalgyt. Gal ir gerai, kad reikia skubėti. Džimis jau laukia mūsų vestibuly, o Abraomas — prie autobuso vairo.

Plačiom modernaus Tel-Aviv gatvėm riedam į Jaffą, biblinę Jopą. Senovėje čia buvo garsus uostas. Graikų mitologija pasakoja, kad Perseus čia išgelbėjęs Andromedą iš jūros baidyklės nasrų, o Šv. Raštas — kad didžuvė, prarijusi pranašą Joną, jį šioje pakrantėje išspjovė. Apaštalų darbuose skaitome, kad apaštalas Petras, viešėdamas Jopoje pas odininką, sapnavo ypatingą sapną, kurio simbolika reiškė, kad Kristus savo Bažnyčią įsteigė visiems žmonėms, ne tik žydams, kaip jo mokiniai galvojo. To sapno — regėjimo paveiktas, Petras Jopoje apkrikštijo pirmuosius nežydus.

Džimis nuveda mus į senovišką pastatą, stovintį odininko namų vietoje, kaip tradicija sako. Čia apžiūrime akmenines geldas, kuriose būdavo rauginamos odos, ir užlipam ant plokščio stogo. Vaizdas į jūrą nuostabiai gražus. Oras grynas, saulė skaisti, o smarkus vėjas velia plaukus. Tolimoj dunksi kažkas: "sonic boom" ar šūviai prie Lebanono sienos? Čia stovint, lengva įsivaizduot, kaip ant tokio štai stogo, į šiurkštų apsiaustą įsisupęs, miegojo apaštalas Petras

tą lemtingą popietę. Tolimoj praeity paliko Jopos, garsaus uosto, laikai. Dabar ji — Jaffa — dailus, menininkų apgyventas miestelis.

Iš Jaffos jūros pakraščiu traukiam šiaurėn į Galilėją — Jėzaus kraštą. Šis pajūrio kelias, dabar įjungtas į modernių Izraelio kelių tinklą, tebeina istorinės Via Maris linkme. Antikiniais laikais Via Maris buvo pagrindinė prekybos arterija tarp Afrikos ir Azijos. Kiek čia praėjo turtingų karavanų! Kiek plėšikų juos čia užpuoldinėjo ir kiek kariuomenių čia pražuvo žiauriuose mūšiuose!

Lyg paminėdami tuos karavanų pirklius ir jų brangias prekes, sustojom Netanya miestely — deimantų centre. Čia gyvena iš Pietų Afrikos atvykę žydai, deimantų šlifotojai. Jie išvystė šių brangakmenių apdirbimo industriją, ir per mažą Netanyą "teka deimantinė upė" — 75% viso pasaulio deimantų šlifuojami čia.

Kaip jie šlifuojami, deja, nematėm, bet paklajojom didžiulėj brangenybių salėj, kur po stiklais žėrėjo, liepsnojo, žaižaravo, žioravo brangieji akmenys, ir juodaplaukėms pardavėjoms pirkėjų netrūko.

Be deimantų ir kitų liuksusinių grožybių, ant prekystalių stovėjo dėžutės su pigesniais akmenukais: žaliais ir gelsvais jaspiais, žalsvai-melsvais elatais, įvairių rūšių ir spalvų agatais, o labai dailių sidabrinių žiedų pripilti pūpsojo nemaži krepšeliai. Netanyos pasiūla buvo tikrai gausi, tinkanti visokiems skoniams ir visokio storumo pinigėms. Todėl iš brangenybių salės mums, moterims, išeit darėsi beveik neįmanoma, nežiūrint vadovų raginimo, graudavimo ir gąsdinimo, kad autobusas nelauks. . .

"Tokie sustojimai — tik kelionės gadinimas!" — nervinosi tėvas Vaišnys. "Tos moterys be saiko. . . be saiko..

Galų gale visos "besaikės" sugrįžo į autobusą. A, kaip blizgėjo nauji žiedai, karoliai ir auskarai! To blizgesio neužtemdė nei vyrų dejonės, nei tėvo Vaišnio rūsti mina.

Netrukus pasiekėm Cezarėją. Senovėje tai buvo garsus ir didelis uostas, ypač Herodo laikais (25 m. pr. Kr.). Herodui mirus, čia gyveno Romos gubernatoriai, taigi ir Pontijus Pilotas.

Sustojom apžiūrėt Kryžiaus karų laikotarpio forto ir pačiam pajūry puikiai išsilaičiusio romėnų vandentiekio, kuris teikdavo miestui vandenį iš Karmelio kalnų.

Išlipę iš autobuso, patekom į geltonų ramunių pievą. Kiek akis užmatė, geltonavo sodrios auksinės saulutės! Tolumoj — mėlyna jūra, viršuj — akinančiai mėlynas dangus, o po kojų — auksinis kilimas! Niekad nebuvau mačiusi tokio grynumo spalvų. Žydra ir auksinė — kokia žavinga Cezarės vėliava!

Išsibėrėm visi į tas ramunes fotografuoti. Kas galėtų praleist tokią progą spalvotai nuotraukai? Nuo žemos akmenų tvoros ponios šoko į ramunes, jas skynė ir fotografavosi. "Parsivešiu namo sudžiovintą žiedelį ir aš", galvojau, sliuogdama nuo akmenų į pievą. Tačiau ta pieva buvo apgaulinga. Jau norėjau atsistot tarp gėlių, kai pajutau, kad žemės nesiekiu ir prasmengu aukščiau liemens į žoles ten, kur atrodė bus tik iki kelių. Laiminga man buvo ta minutė — tik žolių syvais išsitempiau drabužius ir apkibau kažkokiomis sėklomis. Tačiau vargšei Aldonai ramunėlių skynimas baigėsi tragiškai: šokdama į pievą, ji pataikė ant akmens ir, atrodo, bus išsinarinusi koją, nes skundžiasi geroku skausmu ir šlubuoja.

Sekantis sustojimas — Haifa. Riedam žaliuojančių Karmelio kalnų papėdėm. Apie šį kalnagūbrį susižavėję kalbėjo jau Senojo Testamento pranašai. Nestebėtina, nes Har-Karmel (Karmelis) pilnas vešlios augmenijos. Ypač derlingi jo slėniai: važiuojam pro didžiulius vynuogynus (garsus ir skanus Karmelio vynas) apelsinų ir bananų sodus. Kiekviena bananų kekė dar ant medžio, bet jau įmauta į mėlyną plastikinį maišą. "Kad visokie vabzdžiai vaisių nesugadintų", aiškina Džimis.

Pietų metu pasiekiam Haifą. Tai žavingas miestas, aukštai ant pačios Karmelio nugaros, tarytum mažas San Francisco: balti

namai ir juodai žali kiparisai lipa aukštyn į kalnus, o svaigioj pakalnėj — nerami Viduržemio jūra.

Autobusas kriokia vingiuotom gatvėm vis aukštyn. Kiek čia sodų, kiparisų, palmių, ugningų žiedų kaskadom putojančių bougenvilijų! Sustojam viršukalnėj ir einam apžiūrėt garsios Baha'io šventyklos.

Baha'io religiją įkūrė persas Bab arba Baha'u'llah XIX a. Tai mahometonų sekta, aiškinanti, kad ne tik Jėzus, bet Mahometas, Buda ir, aišku, pats Bab esą Dievo pranašai, skelbią dievišką planą žmonijai išauklėti. Bab savo mokslą remia artimo meile, ypač pabrėždamas visų tautų ir religijų vienybę. Haifa — Baha'io religijos sostinė, tar-tum savotiška jų Roma — Miestų Miestas.

Jei Wilmettėj, prie Čikagos, Baha'io šventykla traukia dėmesį, tai čionykštė aną toli pralenkia pastato turtingumu ir pasakišku sodų bei apylinkės grožiu. Čia vėl kiparisai ir palmės ir įvairiausi dekoratyviniai krūmai, gausybė rožių bei visokiausių gėlių, skoningai susodinti, primena garsiuosius Britų Kolumbijos Butchard sodus. Jokie būdvardžiai negali nusakyti, ką mato apraibusios akys.

Į šventyklą įžengiant, turim palikt batus. Baha'io "sancta sanctorum", išpuošta mezginiais, gėlėmis, užuolaidomis, labiau panaši į pereito šimtmečio kilmingos ponios buduarą, negu į religinio centro švenčiausią vietą.

Iš Baha'io sodų traukiam į Stella Maris bažnyčią, vienuolių karmelitų ordino tėviškę. Bažnyčia senoviška, primena lietuviškąsias: paveikslai, statulos, puošnūs altoriai.

Džimis, įvedęs mus vidun, pagarbiai klaupiasi ir persižegnoja. Šis jo gestas pagauna mus netikėtai. Žiūrim nustebę. Netikėjom, kad mūsų vadovas bus katalikas. Tačiau Džimis (Abraomas taip pat) katalikas ir dar net arabas! Mums, papratusiems arabus sieti su Mahometu, šitokia kombinacija sukėlė nusistebėjimą.

Jau šįryt pastebėjau, kad Džimis buvo Šv. Rašto žinovas: ir Senąjį, ir Naująjį Testamentą sklandžiai cituoja, pridėdamas vaizdžius, pašnekoviškus paaiškinimus. Dabar Karmelio kalnai ir Stella Maris atvožė Dži-

Baha'į šventykla.

N. Jankutės nuotr.

mio "žinių skrynelę" apie pranašą Eliją, kuris buvo persekiojamas Baalo garbintojų ir karalienės Jezabelės. Po didžiuoju altoriumi Džimis parodo mums olą. Čia, pagal tradicinį įsitikinimą, slėpėsis pranašas nuo kerštingosios Jezabelės.

Pietaut Džimis nuveža mus į vokišką restoraną. Čia pasėdim ne tik jaukiame "Biergarten", bet valgom "Wienerschnitzel" su "Sauerkraut", užgerdami vokišku alumi.

Aldonai vis labiau skauda ir labiau tinsta sužeistas riešas. Ar tik nebus lūžęs? Ji pusiau gulom, pusiau sėdom vargsta autobuso gale. Nieko negali būt nemaloniau, kaip susirgti kelionėje! Mes visi Aldonai reiškiam užuojautą, o ji sako: "Negailėkit manęs — susižeidžiau per kvailumą. Reikėjo man į tas ramunes šokti..."

Palikę Haifą traukiam į šiaurės rytus, į Galilėją. Ten apsistosis Tiberias miestely ant Genezareto ežero kranto! Važiuojam Karmelio aukštumomis. Vaizdai puikūs.

Niekad negalvojau, kad Izraelis toks kalnuotas. Tie kalnai ir kalvos man primena šiaurinę Kaliforniją ir Oregoną. Tik vietoj milžiniškų Oregono eglių šlaituose — juodai žali kiparisai. Koks to medžio grakštumas, koks fotogeniškumas! Ten, kur jis auga, visa apylinkė atrodo tartum Vang Gogh paveikslas.

Ankstyvą pavakarę, užvažiuavę dar ant vieno kalnagūbrio, pamatėm Galilėjos jūrą, Genezareto ežerą. Pirmas vaizdas — ramybė. .. Aukštų žalsvų kalvų apjuostas, ežeras plytėjo, kaip tamsiai mėlynas veidrodis. Džimis aiškina, kad hebraiškai šis ežeras vadinasi Kinneret — senovės žydų muzikos instrumentas. Žiūrint į žemėlapi, man jo forma taip pat primena muzikos instrumentą — kankles.

Nusileidę žemyn, netrukus ežero pakrante pasiekėm Tiberias. Šį miestą įkūrė Herodas, o jo sūnus Antipas jau Kristaus laikais pavadino jį Romos imperatoriaus Tiberijaus vardu. Atrodo, kad visa Herodo giminė stengėsi "patepti" visagalius cezarius, savo Pažadėtoje Žemėje statydami jiems pagoniškus miestus.

Herodas Antipas čia vasarodavo, keldamas triukšmingus pokylius įtakingiems romėnams. Čia ištaiginguose rūmuose ant ežero kranto šoko grakščioji Salome, pareikalavusi Jono Krikštytojo galvos už vieną šokį. Ir buvo atnešta Didžiojo Asketo galva ant padėklo Salomės motinos, kerštingosios Herodias, džiaugsmui. Taip buvo nutildytas Tyruose Šaukiančiojo balsas, ir Tiberias nepataisė Viešpaties kelio. Gal todėl Žmogaus Sūnus, keliaudamas po visą Galilėją, čia niekada nebuvo įžengęs.

Tiberias, Haifos pavyzdžiu, lipa aukštyrų į statų vakarinį ežero šlaitą. Vėl aukštyrų ir aukštyrų stumiasi mūsų autobusai. Mudvi su Irena tariamės dar šįvakar nubėgti į ežero pakraštį. Juk nuo viešbučio tikrai bus koks nors takas.

Kai nakvynę pasiekiam, vakaro šešėliai jau ilgi ir tiršti. Viešbutis šlaito viršūnėje, ir tamsi ežero akis taip toli, taip žemai, kad pradedu abejot, ar galėsim ten nukakti planuotam pasivaikščiavimui.

Autobusui sustojus, Aldona nebegali paeiti. Koją labai sutinusi. Mūsų šaunūs džentelmenai, Albertas ir Vytautas, ją išneša ant rankų. Visi jaučiamės prislėgti. Bet dar prieš vakarienę ponis Salomėja susisieks su ligonine ir išveža Aldoną. Džiaugiamės, kad pagaliau jai bus suteikta medicinos pagalba.

Irena ir aš nenurimstame: išeinam ieškoti tako į paežerę. Vakaras ramus, auksinis. Krūmuose skardenasi dagiliai, aštriai kvepia kalnų žolės. Mudvi pereinam gatvę ir atrandam cementinius laiptus žemyn. Deja, jie nutruksta, pasiekę mažą sinagogą, ir mums aišku, kad šįvakar tikrai nebraidysim istoriniam ežerui.

Susėdam ant įšilusių laiptų. Toli, žemai — tirštai mėlynas Genezaretas, aplink — pieva, pilna laukinių gėlių, ir viskas nulieta vakaro auksu. Dabar lengva įsivaizduoti, kaip kadaise tokį vakarą Simonas, Andrius ir Zebediejaus sūnūs, tinklus ištraukę, sėdėjo prie laužo, kepdami žuvį, ir klausėsi Mokytojo. "Eikite su manim, aš padarysiu jus žmonių žvejais" (Mt4,18-22). Viskas taip tikra, taip gyvenimiška, kai esi Jo krašte, matai Jo nuvaikščiotus kalnus, Jo lankytas vietas. Įstrižai ežero, į šiaurę — Kaparnumas, netoli jo — Palaiminimų kalnas, o čia pat po kaire — Magdalos griuvėsiai — Marijos Magdalenos tėviškė.

Didelė ramybė supa mane, tartum minkšta skara. Niekad anksčiau nebuvo galvojus apie Jėzų—Žmogų. Jis man dažniausiai buvo Kristus—Dievas. Bet šįvakar, sėdint ant šitų laiptų, man labai aiškus Jo žmogiškumas. Čia Jis keliavo, buvo dulkinas ir pervargęs; čia pakrančių miesteliuose jis uždarbiavo, obliuodamas lentas, kaldamas skrynias; Jis buvo visiems prieinamas, su visais bendravo, visus mokė, guodė ir barė; su apylinkės žmonėmis valgė, gėrė, linksminosi ir visus nepaprastai mylėjo. .. O mes, šių dienų krikščionys, išdidūs, sofistikuoti, savo tariama išmintimi sukomplikuojame gyvenimą į klaidžius labirintus, tolerantiški net blogiui, kad tik būtumėm populiarūs, atskyrėm Jėzų—Žmogų nuo žmogaus, išvijom Jį iš savo kasdienybės. Ir gyvenam, kaip tam posaky—Dievas (jeigu Jis yra) aukštai, karalius toli.

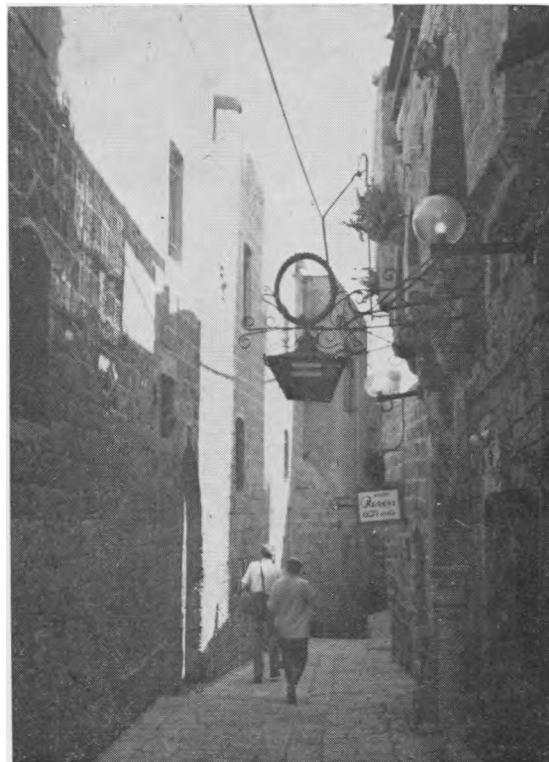
Šia tema mudvi kalbamės, kol sutemsta. Grįžtant atgal, nusiskinu apvalų sausiuką. Jis tartum kamuoliukas, sulipintas iš mažyčių dubenėlių. Kiekvienam dubenėlyje po žvaigždutę, kiekvienoje žvaigždutėje po sėkliukę. Parsivešiu namo šio ypatingo vakaro prisiminimui.

Viešbuty randam sugrįžusią Aldoną. Riešas, deja, lūžęs, bet jau sugipsuotas, ir mūsų sužeistoji jaučiasi geriau.

TIBERIAS, gegužės mėn. 2 d.

Nežiūrint, kad daug privažinėjom, ši diena rami ir poilsinga. Taip turi būti prie Galilėjos jūros — saulėta, šilta, mėlyna ir žalia. ..

Rytą aplankėm Cesarea Philipi arba Baniąs. Čia, Hermono kalno sniegų maitinamas, prasideda Jordanas. Čia Jėzus paklausė savo mokinius: "Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?" Jie atsakė: "Vieni — Jonu Krikštytoju, kiti — Eliju! . — "O jūs, — tęsė Jėzus, — kuo mane laikote?" Prabilo

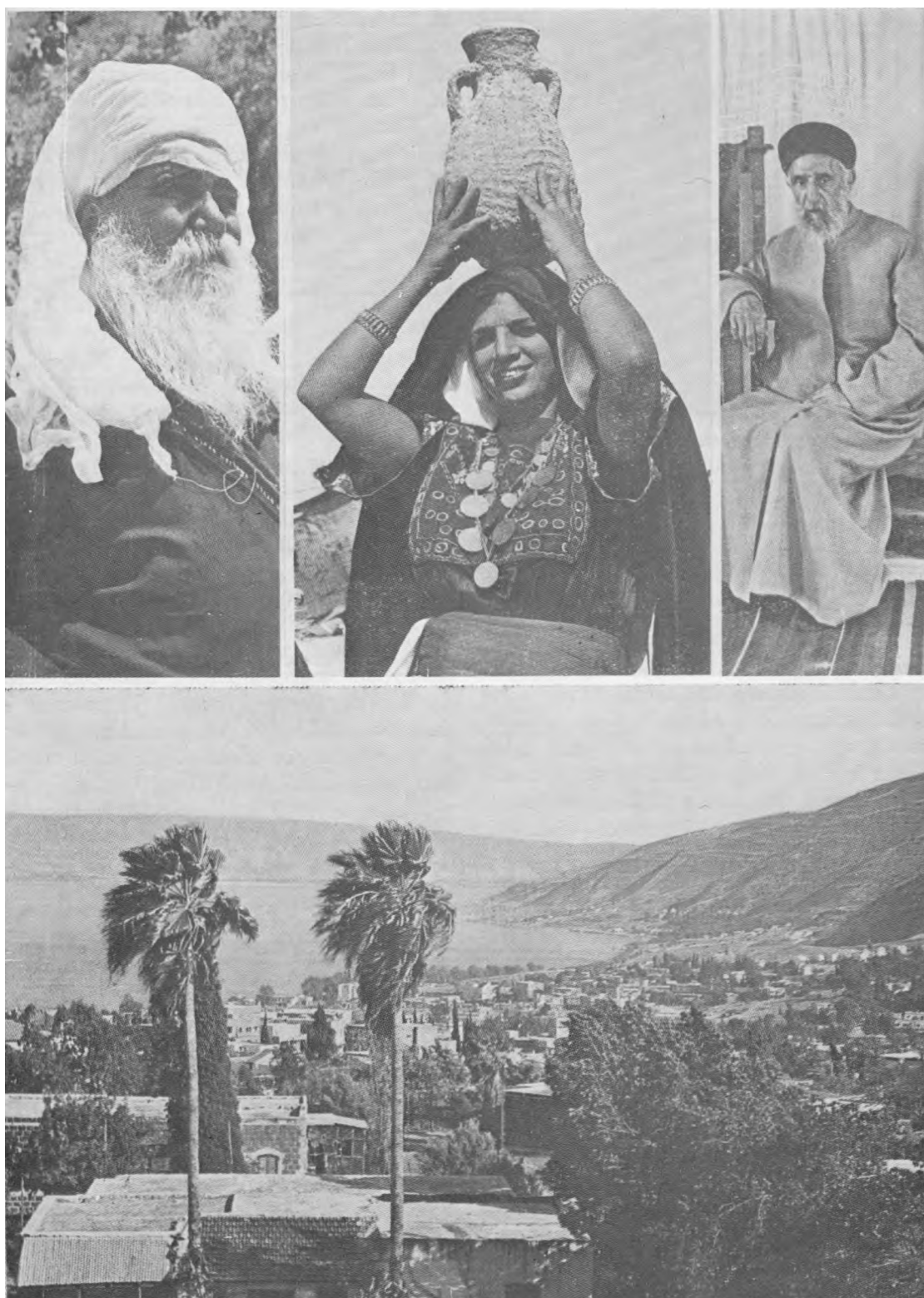

Jaffos gatvelė.

N. Jankutės nuotr.

Įvairūs Šventosios Žemės gyventojų tipai.

Tiberia ir Genezareto ežeras.

Baha'i šventyklos archyvas.

Simonas Petras: "Tu esi Kristus, gyvojo Dievo Sūnus!" (Mt 16,13-19).

Šimtus kartų girdėjau tuos žodžius mišių evangelijose, bet tik dabar jų svarba ir reikšmė man suėjo į fokusą; tartum neaiškaus paveiklo kontūrai, staiga apšviesti, užsipildė spalva ir vaizdu.

Cesarea Philipi nuostabiai graži vieta. Tyras, šaltutėlis Jordano vanduo sidabrinėm kaskadom čiurlena per raudonas uolas. Viena jų stati, kaip milžiniška siena, remia žydrą dangy. Jos keterą puošia plunksnuotas debesis, tartum gigantiška vėduoklė. Aplink kvapūs kedrai, ir pievos, pribarstytos liepsningų aguonėlių.

Visi fotografuojamės prie Jordano. Geriam ir laistomės jo vandeniui ir mažai tekreiptam dėmesio į keletą Izraelio kareivių su automatais. "Turistų apsaugai, — aiškina jie, — Libanonas čia pat". Bet rytas toks gražus ir taip ramus, kad sunku įsivaizduoti šūvių šitam aukštupy.

Grįžtant žaliomis Golan aukštumomis, Džimis parodo spygliuota vieta ir apkasais aptvertą ūkį. "Prieš kelias dienas šis kibutzas buvo apšaudytas", sako jis. Kažkodėl nejaučiu jokios baimės, tartum faktas, kad esu turistė, suteiktą imunitetą nuo kulų...

Prieš pietus išbandėm šaltą, tyrą Genezaretą: vieni maudėmės, kiti, ant krantinės sėdėdami, kojom vandenį taškėm, braidydami

mi akmenukus prisiminimui rinkom, arba paplūdimio kėdėse gulėdami, stengėmės nudėgi Galilėjos saule. Ant vandens vaikščiot, deja, net mūsų pokštininkai nebandė...

Pietums valgėm vadinamąsias šv. Petro žuvis paežerės restorane. Žuvis buvo vertos to vardo: šviežutėlės, gruzdančiai apkeptos. Žvejyba čia, kaip ir Kristaus laikais, svarbus pragyvenimo šaltinis. Ežere matosi daug didelių medinių valčių; jose bruzda žvejai. Ne kitaip čia atrodė ir Petrui žvejojant. Tik dabar tinklai... nailoniniai.

* * *

Į Kaparnaumą plaukėm baltu turistų laivu kartu su didele švedų grupe. Popietė buvo skaisti ir šilta. Linksmas vėjas vėlė ant denio sėdinčiųjų plaukus ir plakė vėliavėles, iškeltas laivo priešaky keleivių garbei: švediška — švedams, amerikietiška — mums.

Kaparnaumas, Kristaus laikais buvęs nemažas miestas, dabar — tik griuvėsiai, tačiau gražiai sutvarkyti: smėlėti takai, žydyntys krūmai, pavėsingi, ramūs kampeliai.

Atsiremiu į nuskilusią koloną ir bandau įsivaizduoti, kaip čia atrodė, kai Jėzus gyveno Simono Petro namuose. Jų pamatai ir dalis sienų tebestovi vakaro saulės nupliekšti. Turėjo čia būt triukšminga: asilų bliovimas, ožkų mekenimas, Romos kareivių žygjavimas; žvejų ir žuvies pirklių erzelis; būriai keleivių ne tik iš Galilėjos, bet iš Samarijos, Judėjos, iš pajūrio Tyro ir Sidono. Lankėsi jie Kaparnaume ne tik žuvies pirk-

Šv. Petro žuvis.

ti, bet pamatyti Jėzų Nazarietį, apie kurį po visą kraštą sklido keisčiausi gandai. Pamatyti, o gal ir išgirsti kalbantį gražiojoje paežerės sinagogoje. Neveltui jos korintiška kolonada su trimis angomis į Jeruzalės pusę didžiavosi kaparnaumiečiai.

"Kaparnaume buvo vienas karaliaus valdininkas, kurio sūnus sirgo... Jis meldė Jėzų: 'Viešpatie ateik, kol mano vaikelis dar nemiręs!' Jėzus jam tarė: 'Grįžk namo, tavo sūnus gyvens!'" (Jn 4,46-53).

Dabar čia tylu. Iš sinagogos liko tik grakščios Korinto kolonos. Takuose girdisi ne aramaiška ir ne romėniška kalba, bet švediška ir lietuviška..."...daugelis iš Rytų ir Vakarų ateis ir sėsis už stalo. .. dangaus kalystėje. . ." (Mt 8,1-13).

Iš Kaparnaumo grįžom autobusu pro Tabgha, kur Jėzus padaugino duoną ir žuvį 5000 miniai, ir sustojam ant Palaiminimų kalno. Čia Jėzus pasakė savo garsųjį Kalno pamokslą — aštuonis palaiminimus.

Palaiminimų kalnas — aukštoka kalva stačiu šlaitu į ežerą. Čia stovi stilinga koplyčia. Jos kupolą galima matyti iš Tiberias. Koplyčios šventorius didžiulis, apaugęs se-

nais medžiais, išpuoštas gėlių darželiais. Prie vartų jau stovi eilė turistinių autobusų, o viena didelė grupė klauso mišių šventoriuje po medžiais.

Mes susirenkam koplyčioje. Viduj jauku: altorius vidury, suolai aplink, langai į ežerą. Kupolą auksiniu žiedu juosia palaiminimų žodžiai lotyniškai: "Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur", "Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt".

Už langų palmėse pradeda šiurenti vėjas. Skystais debesėliais niaukiasi dangus ir glykšta ežero mėlynė. Tėvas Vaišnys pradeda mišias.

"Jėzus, matydamas minias, palypėjo į kalną. Ten... atsisėdo ir pradėjo mokyti...: 'Palaiminti beturčiai dvasia, nes jų dangaus karalystė. Palaiminti liūdintieji, nes bus paguosti. . ." (Mt 5,1-12).

Tai šitaip buvo čia maždaug prieš 1950 metų. "Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes bus pasotinti... " Kada, Viešpatie? Trumpa mūsų kantrybė, kaip nutrūkės siūlas, ir tik tu vienas gali jį sumegzti...

Iki kito laiško.

Jūsų Nijolė

MOTERS PRISIMINIMAI SENELIŲ PRIEGLAUDOJE

(Šis eilėraštis buvo rastas tarp vienos senos moters daiktų, jai mirus senelių prieglaudoje)

O slaugė, ką jūs matote? Ką jūs matote?

Ką jūs galvojate, kai žiūrite į mane?

Kai žiūrite į mane, jūs galvojate, kad aš esu sena, nekantri moteris, nelabai protinga, pasimetusi savo įpročiuose, išblankusiu žvilgsniu žiūrinti į tolį. . .

kuriai dažnai iškrinta maistas

ir kuri dažnai pameta tai batą, tai kojįną,

kuri neatsako į jūsų garsius įspėjimus "norėčiau, kad pasistengtum".

Jums atrodo, kad aš nieko nepastebiu, ką jūs darote,

ir, priešindamasi ar ne, leidžiu jums daryti su manimi, ką tik jūs norite. . .

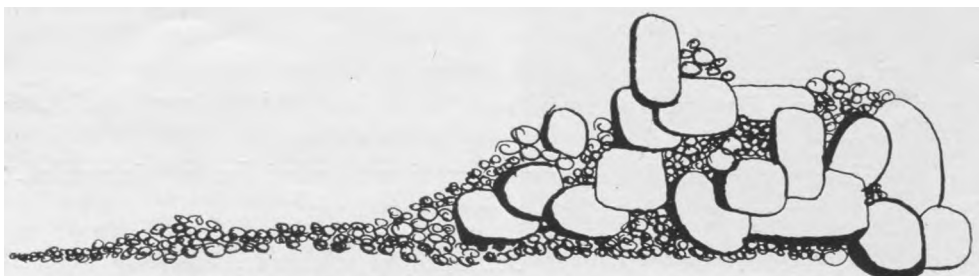
Ar tai yra, ką jūs galvojate, ką jūs matote manyje?

O slaugė, atmerkite akis, nes jūs nematote tikrosios manęs!

Aš jums pasakysiu, kas aš esu, kai čia taip ramiai sėdžiu.

*Kai aš klausau jūsų įsakymų, valgau pagal jūsų valią,
aš esu mažas dešimties metų vaikas su tėveliu ir mamyte,
su broliukais ir sesutėmis, kurie vienas kitą myli.
Jauna šešiolikmetė — mergina, pilna lakių polėkių,
svajojanti tuoj sutikti savo išrinktąjį.
Dvidešimties metų — aš jau esu jaunamartė, širdis šoka iš džiaugsmo,
prisimenu priesaiką, kurią įsipareigojau laikyti.
Dvidešimt penkerių — aš turiu jau savo mažylius,
kuriems stengiuosi duoti saugius ir laimingus namus.
Trisdešimt metų moteris — mano jaunimas sparčiai auga,
ir mes prisirišę vienas prie kito nenutrūkstamais ryšiais.
Keturiasdešimt metų — mano jauni sūnūs jau suaugę
ir išėję savarankiškam gyvenimui,
bet man prie šalies dar likęs mano vyras, ir aš neliūdžiu.
Penkiasdešimt metų — ir vėl kūdikiai žaidžia ant mano kelių,
ir vėl pilna vaikų, kurie myli mane, o aš juos.
Štai ateina tamsios dienos — miršta mano vyras.
Aš žiūriu į ateitį, drebu su baime,
nes mano jaunimas augina jau savo mažuosius. . .
Dabar aš galvoju apie prabėgusius metus ir meilę, kurią patyriau.
Aš esu jau sena moteris, ir likimas yra žiaurus.
Senstantis amžius atrodo, lyg kvailo žaidimas.
Sudrimba kūnas, gracija, ir jėgos apleidžia,
o širdies vietoje lyg akmuo atsiranda.
Bet nežiūrint to, tame sename kratiny lyg jauna mergaitė tūnotų.
Ir vėl kartais sužeista širdis gyvenimu prisipildo.
Aš atsimenu džiaugsmus, vėl išgyvenu skausmus.
Aš vėl myliu ir lyg pergyvenu gyvenimą iš naujo.
Aš galvoju apie metus, lyg per maža jų buvo, ir jie per greitai prabėgo.
Aš priimu nepakeičiamą faktą — nieko nėra amžino.
Bet, mielosios slaugės, atverkite savo akis.
Atmerkite jas, ir jūs pamatysite, giliau pažiūrėję,
ne tik seną, įkyrią moterį —
jūs pamatysite tikrąją mane!*

Iš anglų kalbos laisvai išvertė ALEKSANDRA EIVIENĖ

O, kad galėčiau pradėti gyvenimą iš naujo. . .

Vytautas Kasniūnas

Jei paklausi vyrus, kokia, jų nuomone, yra ideali moteris, tai iš dešimties šeši tau paklos ilgą sąrašą visokių tobulių, grožybių ir, sakykime, gėrybių. Ji turi būti graži, inteligentiška, simpatiška, maloni, draugiška, gera šeiminkė ir, žinoma, gera virėja, gera motina, švari, tvarkinga, taupi, turinti gerą skonį, religinga, gera šokėja, ištikima, nerūkanti, negerianti, paklusni vyrui, sukalbama, neužsispyrusi, patraukli, gražių kūno linijų, nepliuškė, netauškėlė. Kiti keturi mėgaujasi nuo trijų iki šešių reikalavimų. Visur pirmuoja grožis. Tie, kurie sudarė ilgą sąrašą, taip pat įvairuoja nuo penkiolikos iki dvidešimt keturių vadinamų moters tobulių.

Kai paklausi vyrus, ar jų žmonos idealios, — labai santūrus atsakymai. Jaunesnieji plepesni, vyresnieji mažiau iškalbūs. Tokia gradacija būna iki 55 ar 60 metų. Po to vyrai pradeda daugiau tauškėti, lyg norėdami savo gyvenimo ataskaitą atiduoti.

Moterys, piešdamos idealaus vyro portretą, daug mažiau spalvų naudoja, palyginus su vyrais. Jos labai kuklios. Nė viena neturėjo daugiau kaip penkis reikalavimus. Iš viso jos pasisakė tik už 10 tobulių: dailus, džentelmeniškas, jautrus, ištikimas, rūpestingas, darbštus, geras vyras, geras tėvas, blaivus, sumanus.

Pasisakydamos, koks jų vyras, jos daug

atviresnės, taip pat su metais kopdamos aukšty. Vyresnės darosi labiau atviros, negu vyrai. Bet jos taip pat atlaidesnės, labiau suprantančios. Skyrybose vyresnio amžiaus vyrai aktyvesni, negu moterys. Jos moka susitaikyti su esamomis sąlygomis bei aplinkybėmis. Jei kas nors mėgina jas vilioti, dažniausiai nudega pirštus. Bet beveik visos ilgisi romantiškumo, švelnumo. O vyrai viliojami nėra taip atsparūs, palyginus su moterimis. Juos daug lengviau pasigauti ant meškerės. Kartais griebia kabliuką, nė nežiūrėdami, kas ant jo užkabinta. Bet būna ir atvirkščiai, tik žymiai rečiau.

* * *

Mes, būrys draugų bei bičiulių, turėjome dvi įdomias ir labai gražias savaitgalines išvykas. Į Minesotą vykome žvejoti, o į Wisconsiną grybauti. Du mūsų draugai turėjo nedidelius vokiškus autobusiukus, ir mūsų dvylikai visiškai užteko vietos. Kai vykome į žvejybos iškylą, moterys juokavo, kad, stebint žvejojančius vyrus, ir be išpažinties gali juos geriau pažinti. O vyrai galando liežuvių, pasakodami, kad, jei nori pažinti moteris, žiūrėk, kaip jos miške grybauja.

Kelionė buvo ilga ir, nors daug valandų apsisuko ratu, bet neprailgo, nes mes, anot mūsų būryje buvusio gydytojo, išklauseme seminarą apie šeimas.

Pirmiausia kalbėjomės apie idealias šeimas, idealius vyrus ir moteris. Atsakinėjome į klausimus, rašėme, skaičiavome, sudarinėjome statistines lenteles. Vyrai piešė žmonių portretus, žmonos — vyrų. Juokavome, klegėjome. Betašydami skiedras, tarp jų įmetėme ir daug teisybės žodžių, juokuose surasdami ir kviečių, ir piktžolių.

Bet ta tema baigėme kalbėti, priėję išvados, kad mes visi esame idealūs, nes visi buvome vedę nuo dvidešimt penkerių iki trisdešimt šešerių metų.

— Jei taip ilgai tęsėsi ir tebesitęsia mūsų vedybinis gyvenimas, tai mes turime būti jeigu jau ne idealūs ir gal ne visai pavyzdingi, tai bent geri — verti ketvertuko su plusu, — įsiterpė matematikos mokytojas.

— Mums, moterims, reikia duoti mažiausiai po penketuką, — perkirto aktorė

Irena. — Kas gi padarė jus, vyrus, tokius gerus, vertus net ketvertuko su pliusu, jei ne mes?

— Mandrapypkės, sakyti mano senelis, — įsiterpė rašytojas. — Ko gi jums trūksta — tik gulbės pieno. O jos dar kuolus ant mūsų galvų tašo.

Kuo toliau, tuo buvo gražiau. Švytravo kardai, ir moterys kėlė vyrų blogybes, o vyrai, nepasiduodami stoji gintis, pereidami į puolimus.

Mūsų būryje buvusi našlė visą laiką tylėjo. Mes lyg ir buvome ją užmiršę.

— O, kad aš galėčiau pradėti gyvenimą iš naujo... — dideliu liūdesiu nuskambėjo jos balsas, lyg graži simfonija po triukšmingos džiazos muzikos...

Po tų žodžių mes visi lyg sustingome. Kaip stabai įbedėme į ją akis, minutei kitai sustirę savo užšalusiose išvaizdose. "Kad aš galėčiau pradėti gyvenimą iš naujo. . .", paskendę savo mintyse girdėjome mašinos motoro burzginimą. . .

Automobilis lenkė kalnelius ir klonius, vijosi pakelės stulpus, ir mes, rodos, lenkėme jaunystės metus, praėjusius metus, dienas. . .

Kaip ir tiko, visada judrus ir gyvas architektas, kurį dėl jo savybių burzduliu vadinome, pirmas iššniokštė, kad jis norėtų turėti tokį pat gyvenimą, kokį turėjo ir turi.

— Bijai Irenos, tai taip ir sakai, — pirmą kartą nusijuokė našlė Ona. — Visi dabar taip sakytumėte. . .

— Oi ne, oi ne, — perkirto statybos inžinierius. — Reikia, suprantama, kad reikia. . . kai kur pridėti, kai ką pataisyti. . . Kaip namui reikia remonto, taip reikia ir šeimai, ar ne taip? — nusukęs nuo žmonos žvilgsnį, dairėsi ir laukė pritarimo.

— Aneliuk, — įsiterpė Zita, — tu duok Klemensui pinigų, ir tegu jis jūsų namą remontuoja.

— Kitų namus jis remontuoja, bet savo užmiršta, — atšovė Aneliukė.

— Taip jau yra, taip ir bus, — įsikišo į kalbą mūsų pravardžiuojamas diakonas. — Kitur tai ir tarp žibančių akmenėlių purvo

ieškome, o patys kartais savo purvynėlyje knaisiojamės...

— Jūs labai gražiai kalbėjote apie idealias moteris, vyrus, šeimas, — po trumpos tylos vėl pradėjo kalbėti Ona. — Jūs visi žinote, kad aš likau našlė, turėdama 48 metus amžiaus. Dabar esu 55 metų. Septynerius metus našliauju ir turbūt dar ilgai našliausiu...

— Kad tu labai renkies, — įsiterpė Irena. — Jei norėtum, tai kad ir rytoj tavo vestuves atšoktume.

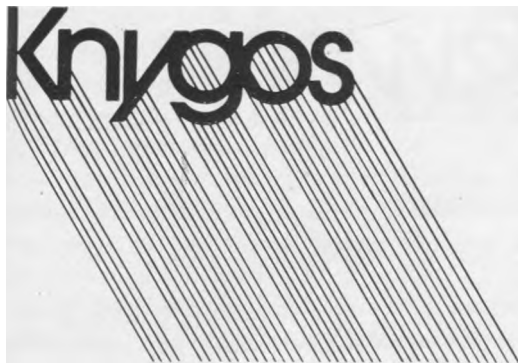
— Gražus tavo pasakymas "kad norėtum", — atsakė Ona. — Tiesa, kad vedyboms reikia noro, bet be jo reikia dar daug kitų dalykų, kurių jūs anksčiau ieškojote idealiaame žmoguje, reikia visų tų gėrybių, kurias gali apvainikuoti meilė.

— Kas tau peršasi, tie tave myli, tai tik rinkis, — vėl kirto žodžiais Irena.

— Tu buvai garsi aktorė, miela Irute, — vėl kalbėjo Ona. — Scenos meilė dirbtinė, jūs ją sukuriate, bet gyvenimo meilė yra dangaus vartų atsiųsta. Prisipažinsiu, kad man piršosi daug našlių, piršosi ir išsiskyre vyrai, bet aš nesurandu savojo. Aš nesurandu tokio ar panašaus, kokį turėjau. Todėl aš ir šūktelėjau jums, lyg disonansu pertraukiau įdomų pasikalbėjimą, pasakydama, praieitin grįždama, kad aš trokščiau pradėti gyvenimą iš naujo. . .

Pažvelgusi pro automobilio langą, Ona tęsė toliau:

— Mes jau esame netoli pasirinktos išvykos vietos. Aš jums papasakosiu apie savo gyvenimą, ir tegu Vytautas parašys. Kuo daugiau mes rašysime, tuo daugiau patys save matysime, lyg veidrodyje. Ir idealios šeimos turi problemų. Sakoma, kad ir šventasis septynis kartus per dieną nusideda. Mes, moterys, mėgstame rinktis madas žurnaluose, madų parodose, prekyviečių languose, salonuose. Pasirenkame, kas mums tinka. Taip ir skaitydami apie šeimų gyvenimą, tuose vaizdeliuose daug kartų randame save. Kas gera — pasiimame, kas bloga — nusikratome. Numetame į šalį seną aprangą, apsivelkame naują, mums tinkamą. Man atrodo, kad jeigu kiekvienas iš mūsų keltų

Istorinis romanas dabarčiai

(Žvilgsnis į "Alšėnų kunigaikštystę")

A. Tyruolis

Istorinis romanas lietuvių literatūroje turi tam tikrą tradiciją. Pradedant V. Pietario "Algimantu" ir baigiant naujesniaisios tos rūšies romanais, bandyta praeities problemas sieti su dabartinių laikų rūpesčiais. Tų romanų siužetai imti daugiausia iš lietuvių susidūrimo su artimaisiais kaimynais iš rytų, pietų ir vakarų.

Šiomet Lietuviškosios knygos klubas išleido Jono Vizbaro-Sūduvo romaną "Alšėnų kunigaikštystė", kurs laimėjo "Draugo" 30-tojo romano konkurso premiją. Romane vaizduojamas 1830-1831 m. sukilimas prieš anuometinę carinę rusų okupaciją Lietuvoje. Romano veiksmo eiga sukasi apie vietas, esančias už kelių dešimtų kilometrų į pietus ar pietryčius nuo Vilniaus, taigi apie senuosius Alšėnus (Alšionis), Ašmenos apskrity, kur kadaise, dar XIII amžiuje, buvo garsi to vardo kunigaikščių pilis.

Į istorinį sukilimo vyksmą čia įpinta ir meilės istorija: Sidabravos dvaro administ-

sau klausimą, ar norėtų pradėti gyvenimą iš naujo, atrastų daug, ko nebenorėtų vėl pergyventi. Kai aš klausiu save ar kitus, ko norėtume, jei pradėtume gyvenimą iš naujo, matau žmogų, ieškančią grožio, gėrio, lipantį į kalną. Papasakojusi apie save, papasakosiu tai, ką kiti sakė.

P.S. Kitame numeryje duosime Onos pasakojimą.

ratoriaus Karolio Žibarto, žemaičių bajoro, sūnus Kazimieras yra pamilęs to dvaro savininko Boleslovo Binkevičiaus giminaitę, Alšėnų kunigaikštystę Olympią. Ši yra B. Binkevičiaus brolio Vladislovo, gyvenančio Lenkijoje, duktė.

Romano veiksmas prasideda Lietuvos-Lenkijos sukilimo prieš rusus išvakarėse. Antirusiškos temos, daugiausia iš Adomo Mickevičiaus raštų, pasigirsta Olympios ir Kazimiero mokslo baigimo proga surengtame baliuje. Bet dėl paties sukilimo plano bajorija nevieninga: lenkuojantieji nenori duoti lengvatų baudžiauninkams, o be liaudies kova nebus laimėta. Kazimieras Žibartas kelia Lietuvos bajorų reikšmę Vilniaus universiteto istorijoje. Paaikškėja, kad rusai jau daro kliūtis to universiteto veiklai, ir K. Žibartas su kolega Vaitkevičium rūpinasi, kaip gauti ginklų. Čia pagelbsti ir grafaite Emilija Platerytė. Iškilmingo baliaus proga, sužavint pasižymėjusiai balerinai, apgaunamas rusų kapitonas Kudrevičius, kuris pasirašo ginklų išdavimo faksimilę. Bet vyriausiu sukilimo vadu Lenkijoje paskirtas kunigaikštis Radvila eina su unijine idėja, priešinga Žibartui ir jo bičiuliams. Vilniaus studentų daliniui vadovaujantį kapitoną, apsuptą rusų, gelbėti vyksta K. Žibartas iš Bražuolio miško stovyklos, kur atsisveikina su Olympia ir, mūšy bedengdamas pulkininką Giedraitį, žūva pats, prieš tai kritus ir grafaitei Platerytei. Olympios pranašystė ir sapnas išsipildo. Iš epilogo patiriam, kad ji, kaip ir Binkevičiai iš Sidabravos, išvyksta į Prancūziją, kur įstoja į vienuolyną.

Autorius vietom gana detalai aprašo vietas ir net istorinius asmenis, yra gerai susipažinęs su vietų topografija ir veikėjų biografija. Bet šalia istorinių asmenybių čia taip pat yra ir fiktyvių.

Romano kompozicija nesudėtinga, pasakojimas nuoseklus, palengva vedas į didėjančią įtampą, nors pats tos įtamos kėlimas, surištas su įvairiais nuotykiiais, kiek primena ir V. Pietario romano "Algimanto" eigą, pvz. kad ir Derliaus šventės metu (p. 92). Gamtos ir vietovių aprašymuose čia kai kur rastum atgarsių iš Adomo Mic-

kevičiaus, Daukanto ar Cz. Miloszo (pvz. pakartotiniai medžioklių aprašymai, p. 105, 208). Vėl tokie tipiškai kaimo atstovai, kaip Anupras ar Žvinakis, su savo gamtos ar tikėjimo "filosofija" kiek panėši į V. Krėvės raštų personažus. Tačiau svarbesnieji romano veikėjai aiškėja ne tiek iš jų veiksmų, kiek daugiau iš aprašymų ar jų kalbų, dialogų. Pvz. Olympia labai norėtų panėšėti į Živilę ar Emiliją Platerytę (p. 136), bet romane neturi progos kaip nors karžygiškai pasireikšti. Gal bandyta stipriau parodyti jos meilės pergyvenimus su Kazimieru Žibartu, bet tos meilės intymumas reiškiamas su geroka doze sentimentalumo, kas ypač žymu abiejų dialoguose. Kai kur tas sentimentalumas pasiekia egzaltacijos ribą (p. 273). Kazimiero pasikalbėjimas su tėvu vietoj primena Krėvės "Dainavos šalies padavimų" stilių, tad gerokai atitolusi nuo natūralaus (pvz. p. 53 ir kt.).

Autoriui rūpėjo šiuo romanu parodyti tiek lenkų, tiek rusų lietuviams padarytą žalą. Kas dėjosi prieš 100 ar 150 metų, atsigarsi betarpiškoj praeity ir net dabarty. Kaip ir Pietaris, autorius rusams prikiša lietuviams daromą žalą ("Rusai, užėję į mūsų žemę, atnešė vergiją, baudžiavą, bedievybę. Sugriovė ir šitą koplyčią... p. 232). Dėl baudžiavos, be abejo, kalti ir lenkai. Kalti jie ir dėl prasto krikščionybės perdavimo lietuviams, nemokėdami jų kalbos. Pagaliau kalti ir dėl sukilimo pralaimėjimo, nes rūpinos daugiau savo dvarų, kaip krašto likimu. Rusai, 1832 m. uždarydami Vilniaus universitetą, ne mažesnę žalą padarė Lietuvai, kaip ir lenkai, 1920 m. klasta atplėšdami Vilnių.

Taip paaiškėja autoriaus pastangos kelti patriotinį motyvą, nors dialoguose jis daugiau pamokomo pobūdžio (pvz. p. 53). Bet Vilniaus rinktinės įsikūrimas miško stovykloje jau gali būti aliuzija į šio pokario partizanų veiklą Lietuvos giriose. Tik kai kurių lyrinių scenų įterpimas kiek mažiau derinasi su rimta veiksmo eiga. Tokias vietas gal geriau išskirti ir duoti atskirus skyrelius, juoba, kad ypač paskutiniai gerokai ištęsti. J. Sauerverino-Girėno patriotinis eilėraštis

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

* *Keramika — taurus ugnies menas*. Kauno rotušės rūsiuose prieš trejus metus įrengtas keramikos muziejus. Jame sutelkta daug keramikos kūrinių. Kai kurie iš jų buvo sukurti prieš 45 metus. Pirmuoju lietuvių keramiku laikomas Liudvikas Strolis. Liudvikas Strolis 1933 m. baigė Paryžiaus Valstybinę dekoratyvinio meno ir amatų konservatoriją. 1938 m. jis sukūrė dekoratyvinę vazą "Florą", kuri šiandien yra keramikos muziejuje. Šiame muziejuje galima pamatyti J. Mikėno, J. Adomonio, A. Pivoriūno, A. Ličkutės, G. Jacėnaitės, K. Karkaitės ir daugelio kitų lietuvių keramikų darbus.

"Lietuva ant visados" tebuvo išspausdintas "Lietuviškoje ceitungoje" 1882 m., tad romane jaunimo sudainuotas buvo gerokai "avansu" (p. 98).

Romano kalba palyginti sklandi, nors vietoj yra paliktų neišlygintų sakinių ir nevartotinių posakių bei žodžių. Pvz. rašoma: apleido (= paliko) tėviškę, eime poilsui (= poilsio), rodė savo bruožą (gal būdą?), tikrumoje (= iš tikrųjų) ir kt.; vilyčia (= strėlė), neprigulmingas (= nepriklausomas), ploščius (= apsiaustas) ir kt. Kai kur neišlyginta rašyba: nešinąs (= nešinas), dėlto (= dėl to), inicium (= initium) semestri ir kt. O ypač reikėjo gerai išlyginti vietovardžių ir pavardžių rašybą.

Nepaisant to, romanas bus mielai skaitomas, bus naudingas susipažinti su praėjusio šimtmečio mūsų kovom už Lietuvos nepriklausomybę.

* *Praeities laikų piešiniai.* Senų piešinių, vaizduojančių Lietuvos praeitį, yra išlikę labai nedaug. Viena iš vertingiausių yra 1744 m. išleista T. Lepner vokiška knygelė "Der Preussische Litauer". Jos iliustracijose pavaizduoti rytų Prūsijos lietuvių drabužiai. Lituanistinės medžiagos rinkimui ir skelbimui Rytrpūsiose savo gyvenimą buvo paskyręs mokytojas E. Gizevijus (1798-1880). Jo rinkinyje buvo apie 150 spalvotų paveikslų. Jie vaizdavo kraštovaizdžius ir Rytrpusių lietuvių su tautiniais drabužiais. Po rinkėjo mirties visas paveikslų rinkinys pateko į Prūsijos muziejų Karaliaučiuje.

1929 m. Karaliaučiaus pilyje buvo suruošta E. Gizevijaus piešinių paroda. Šiandien šių piešinių likimas nežinomas. Manoma, kad jie buvo sunaikinti karo metu. Vienas paveikslas išlikęs dailininko F. Keslerio darbas "Lietuvinė tautiniai drabužiai". Jis atspausdintas 1836 m. Tilžėje ir puošia vokiečių kalba knygą su lietuvišku pavadinimu "Laima".

* Lietuvoje "vasaros laikas" pasibaigė spalio pirmąją. Laikrodžių rodyklės buvo atšuktos viena valanda atgal.

* "Tiesa" rašo, kad Aukštaitijoje, apie Panevėžį, šiemet gerai užderėjo cukriniai runkeliai. Cukraus gamykla Panevėžy pagamins daug cukraus.

* Pažodžiui iš "Tiesos": "Kaime pastaraisiais metais išaugo nemaža pramoninio tipo įmonių — gyvulininkystės kompleksų. Jie veikia, jie duoda produkciją. Tik ne visur ir ne visuomet juose darbo našumas toks, koks turėtų būti šiuolaikiškoje kaimo įmonėje. Deja, įgytą patirtį ir atsiradusias klaidas retai nagrinėja rajonų žemės ūkio valdybos, mokslo įstaigos. O tai labai svarbu. Žinoma, kiekviena naujovė ateina nelengvai, reikia tinkamai paruošti žmones, sukurti sąlygas jai įsitvirtinti, atskleisti privalumus".

* Kaune planuojamas naujas pramogų centras — Karmelitų salos parkas. "Tiesa" giriasi, kad žmonės, atėjusius tiltu iš Daukanto gatvės, pasitiks trykštantys fontanai, prieplauka ir valčių nuomavimo stotis bei pliažai. Numatyta didžiulis amfiteatras, vasaros kavinė, čiuožykla, teniso aikštės ir kiti

įrengimai, skirti kauniečių poilsiui ir sportui.

* Rugsėjo 26 d. Lietuvos miestuose ir rajonuose buvo suruoštos įprastinės propagandistų dienos. Jos buvo skirtos naujųjų mokslo metų politinio švietimo pradžiai. Vien tik Vilniuje, respublikos sostinės darbo žmonių vienetuose, naujais mokslo metais dirbs apie keturi tūkstančiai propagandistų.

* Vilniaus Akademinis Operos ir Baletų teatras, pirmasis Tarybų Sąjungoje, suruošė William Wolton operą "Meška". Wolton gimęs 1902 m. Olhem — Anglijoje. Šiandien kompozitorius Sir William Turner Walton — žinoma Anglijos asmenybė. "Meška" — tai opera, sudaryta iš anglų ir rusų juokų. Spektaklio režisierė V. Mikšaitė, dirigentas D. Samėnas, scenografas F. Navickas. Solistai: B. Almonaitytė, S. Diršė, V. Kuprys, A. Stasiūnaitė, A. Markauskas.

* *Pagausėjo diplomuotų chorvedžių.* LTSR Valstybinės konservatorijos chorinio dirigavimo neakivaizdinis skyrius pradėjo veikti 1954 m. 1960 m. pasirodė pirmoji absolventų laida. Šiandien ją baigusiu yra 252 muzikai, kurie vadovauja įvairiems respublikos chorams. Pavyzdžiui, Vilniuje dvidešimt antros mokyklos mišrusis choras, kuriam vadovauja šią konservatoriją baigęs V. Urbonavičius, yra geriausias moksleivių choras respublikoje. Klaipėdoje labai pajėgus septynioliktosios vidurinės mokyklos mišrusis moksleivių choras, kuriam vadovauja A. Arlauskas, taip pat baigęs LTSR Valstybinę konservatoriją. Savo pragramos sudėtingumu ir meniniu jos įprasminimu šis choras nedaug kuo atsilieka nuo Vilniaus dvidešimt antrosios vidurinės mokyklos choro. Šios konservatorijos diplomantės Nijolės Jasaitės vadovaujamas vaikų muzikos mokyklos choras Panevėžyje priskirtinas prie geriausių respublikoje vaikų chorų.

* Lietuvoje per 30 m. iš vokiečių kalbos išversta ir išspausdinta apie 40 grožinės literatūros veikalų, neskaičiuojant knygų mažiems vaikams ir smulkių literatūros kūrinių antologijose bei įvairiuose rinkiniuose. Lietuviškų knygų į vokiečių kalbą išversta

kur kas daugiau. Be to, Vokietijos Demokratinėje Respublikoje atidžiai sekama lietuvių literatūra ir visokiais būdais platinama. Pavyzdžiui, Ehrfurst 1976 m. buvo suarušta paskaitos vien apie lietuvių literatūrą.

* LTSR Kultūros ministerijos kolegija apsvarstė respublikos dramos, lėlių ir muzikinių teatrų 1981-82 m. sezono programą. Teatrai pasiryžę gvildinti visuomeniškai aktualius klausimus. Nemaža bus parodyta originaliosios dramaturgijos. Kas be ko, daugiausiai užsimota suvaidinti rusų ir pasaulinės klasikos veikalių. Į naujojo sezono planus perkelta nemaža spektaklių dėl įvairių priežasčių neparodytų pernai ir užpernai. Operos ir Baletų teatras ketina parodyti sudėtingus monumentalius spektaklius: "Don Karlą", "Borisą Godunovą" ir baletą "Miegančioji gražuolė". Kauno muzikinis teatras parodys daug operų, tarp kurių B. Kutavičiaus operą — pasaką "Kaulo senis ant geležinio kalno". Bus atnaujinta J. Karnavičiaus opera "Gražina".

* Lietuvoje yra 47 procentai vyrų ir 53 procentai moterų. 100-tui vyrų tenka 112 moterų. Daugiausia moterų gyvena Utenos, Telšių ir Joniškio rajonuose, mažiausia — Klaipėdos mieste, Akmenės, Jonavos, Alytaus ir Šalčininkų rajonuose.

* Sukuriančių šeimas amžius vyrų ir moterų jaunėja. Pavyzdžiui, 1939 m. iki 25 m. amžiaus susituokusių moterų buvo 48 procentai, o vyrų tik 20 procentų. Šiandien jau iki 25 m. amžiaus vyrų susituokia 58 procentai, o merginų išteka 69 procentai.

* 30 metų amžių peržengusiųjų susituokusių moterų yra 64 procentai, o vyrų 86 procentai. Šio amžiaus netekėjusių moterų yra 6 procentai, o vyrų 8 procentai. Išsiskyrusių šio amžiaus yra 4 procentai vyrų ir 6 procentai moterų. Našlių yra 4 procentai vyrų ir 22 procentai moterų.

* 1979 m. Lietuvoje buvo 901 tūkstantis šeimų. Vidutinis šeimos dydis 3,3 žmogaus. Didžiausios šeimos yra 3,5 žmogaus; jos gyvena Šilutės, Šilalės, Šalčininkų, Klaipėdos ir Vilniaus rajonuose. Mažiausios 3,1 žmo-

gaus gyvena Anykščių, Zarasų, Ignalinos ir Birštono rajonuose.

* 1939-40 mokslo metais aukštosiose mokyklose mokėsi 3990 studentų, iš jų 37 procentai moterys. 1980-81 mokslo metų pradžioje aukštosiose mokyklose mokėsi 71 tūkstantis studentų, iš jų 54,5 procentų moterų.

* Ketvirtadalį visų Lietuvos gyventojų sudaro vaikai. Kasdien Lietuvoje gimsta 142 kūdikiai. 1980 m. gimė 52 tūkstančiai vaikų. Vaikų mirtingumas, palyginus su prieškarine statistika, sumažėjo septynis kartus.

* Lietuvoje šiandien yra 2365 pradžios mokyklos, kuriose mokosi beveik 600 tūkstančių vaikų.

* Sveikatos apsaugos, kūno kultūros ir socialinio aprūpinimo įstaigose moterų dirba 83 procentai bendro dirbančiųjų skaičiaus. Švietimo ir kultūros įstaigose 78 procentai. Valstybės ir valdymo įstaigose moterys sudaro 68 procentus dirbančiųjų. Baigusiųjų aukštąjį mokslą ir dirbančiųjų žemės ūkyje agronomų, zootechnikų, veterinarijos gydytojų moterys sudaro 39 procentus.

* Lietuvoje yra 48 moterys, mokslo daktarės. Mokslo kandidačių yra 1446 moterys. Trys moterys išrinktos Mokslų Akademijos narėmis — korespondentėmis.

* "Lietkelprojekto" institute baigta projektuoti pirmoji Lietuvoje trijų aukštų sankryža. Ji bus pastatyta šiame penkmetyje Kauno—Klaipėdos greitkelyje, netoli Sergėnų gyvenvietės.

* Šiaulių teatras pradėjo veikti prieš penkiasdešimt metų. Pirmą kartą pakilus scenos uždangai, buvo parodyta K. Gorčio pjesė — pasaka "Princesė Turandot". Teatras įsikūręs miesto centre, prie Pergalės aikštės. Neseniai buvo baigta pristatyti dar vienas pastatas su mažąja sale. Senasis teatras atnaujinamas. Šiandien teatro direktorius yra E. Lapkus. Per metus parodoma beveik 400 spektaklių, kuriuos aplanko 127 tūkstančiai žiūrovų. Teatras yra tapęs visos šiaurinės Lietuvos kultūriniu židiniu. Pirmoje teatro trupėje, kuri pradėjo pirmuosius žingsnius, buvo tik keturiolika aktorių: E. Bindokaitė, P. Pinkauskaitė, S. Jukna, V.

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS*

LIETUVIŲ MOTERŲ PAVARDĖS

Prieš keletą metų jau esame rašę apie moterų pavardes, bet skaitytojai vis kartais kelia klausimą dėl kai kurių moterų pavardžių formų, tad dar kartą apie tai parašysime, kai ką papildydami.

Derkintis, J. Miltinis, A. Radzevičius, J. Laucius ir kt. Tais laikais teatrui, kuris buvo Kauno valstybinio teatro skyrius, vadovavo J. Stanulis. Pirmuosius spektaklius režisavo Dauguvietis, vėliau A. Sutkus. Su teatru daug bendradarbiavo dramaturgas P. Vaičiūnas. Kūrimosi laikotarpiu aktoriai gyveno geležinkelio vagonė Nr. 61, kuriame ir dirbo. Šiuo vagonu jie pasiekdavo tolimiausius Lietuvos kampelius. Vėliau teatras buvo perkeltas į Klaipėdą. Vokiečiams užgrobęs Klaipėdos kraštą ir teatro turtą, jis vėl buvo grąžintas į Šiaulius. Antrojo pasaulinio karo metu teatras sudegė. Kolektivas buvo išblaškytas. Po didelio darbo ir vargo, sunkiomis pokario sąlygomis, teatras vėl pradėjo gyvuoti. Pirmasis spektaklis buvo J. Grušo pjesė "Tėvas ir sūnus". Šiandien teatrui vadovauja S. Varnas, jauniausias iš respublikos teatrų vyriausiųjų režisierių. Šiauliečių spektakliai — V. Mykolaičio-Putino "Valdovas", B. Sruogos "Pajūrio kurortas", poetinė kompozicija "Kaip žydėjimas vyšnios" ir kt. susilaukė palankaus įvertinimo. Režisierė LTSR nusipelnusi meno veikėja A. Ragauskaitė už juos pelnė respublikinę premiją.

Lietuvių, latvių ir slavų kalbose vyrų ir moterų pavardės turi skirtingas formas, skirtingas galūnes. Mūsų kalboje tuoj iš pavardės gali žinoti, ar tai yra vyras, ar ištekęs moteris, ar mergaitė. Pirmiau buvo įprasta net ir sūnaus pavardę skirti nuo tėvo, sūnų vadinant mažybine tėvo pavardės forma, pvz.: Jonaitis — Jonaitukas, Kairys — Kairiukas ir pan. Dabar ši mažybinė forma tevartojama tarmėse.

Kai kurie mūsų tautiečiai, gyvendami užsienyje ir norėdami prisitaikyti prie vietinės kalbos vartosenos, pradeda ir moteris vadinti vyriškomis pavardėmis. Nereikėtų taip daryti. Mes labai daug kalbame apie savų tradicijų išlaikymą, tad dėl ko nesilaikome šios gražios tradicijos? Tos mūsų skirtingos pavardžių formos yra tam tikras kalbos ir tautos turtas. Jeigu mes jų atsisakome, nuskurdiname patys save. Sakoma, kad, vartojant skirtingas tos pačios šeimos vyro ir moters pavardės formas, svetimoje šalyje susiduriama su įvairiomis sunkenybėmis. Tokiu teigimu galima šiek tiek abejoti. Manau, kiekvienam sportu besidominčiam asmeniui yra žinomos šios teniso žvaigždžių pavardės: rusė Olga Morozova, čekės Martina Navratilova ir Hana Mandlikova. Jos visur ir visuomet vartoja moteriškas savo pavardžių formas ir dėl to, atrodo, jokių sunkumų neturi. Martina Navratilova, net ir priėmusi Amerikos pilietybę, savo pavardės nepakeitė. Amerikiečiai jų pavardėmis domisi, apie jas rašo, aiškina ir kartais net savotiškai pavydi, kad čia nereikia pridėti net Mrs. ar Miss, nes jau iš pačios pavardės žinai, kad čia yra ne vyras, o moteris.

Jei kas nori, žinoma, amerikietiškuose dokumentuose gali vartoti ir vyrišką savo pavardės formą, bet lietuviškoje aplinkoje tai visiškai nebūtų pateisinama. Vartojant vyrams ir moterims tas pačias pavardes, gali kilti net įvairių keblumų bei neaiškumų. Kartą iš vieno asmens gavau laišką, kuriame jis užprašė mišias už a.a. Kazimierą Dagilį. Rašė, kad mišiose žada dalyvauti daug žmonių, tad norėtų, kad prieš mišias būtinai būtų paskelbta, už ką jos aukojamos. Tad ir žinok dabar, kaip čia turėsi skelbti: ar už

Kazimierą Dagilį, ar už Kazimierą Dagilienę, ar už Kazimierą Dagilytę. ..

Kaip mūsų bendrinėje kalboje yra sudaromos mergaičių ir moterų pavardės, yra nustatytos tam tikros taisyklės. Tarmėse tos pačios mergaitės pavardė gali turėti įvairias priesagas. Jeigu pavyzdžiu paimsime vyro pavardę *Stirbys*, tai mergaitė bendrinėje kalboje bus *Stirbytė*, pajūrinėje žemaičių tarmėje — *Stirbalė*, rytų aukštaičių — *Stirbycia*, vakarų aukštaičių — *Stirbiūtė*.

Bendrinėje kalboje mergaičių pavardžių priesagos yra *-aitė*, *-ytė*, *-utė*, *-ūtė*, *-iūtė*, o ištekėjusių moterų *-ienė* ir *-uvienė*. Šios priesagos pridedamos prie atitinkamos vyriškosios pavardės šaknies.

Priesaga *-aitė* dedama prie vyriškų pavardžių, kurios baigiasi galūne *-as* arba *-a*, pvz.: Sakalas - Sakalaitė, Daumantas - Daumantaitė, Garšva - Garšvaitė, Kašuba - Kašubaitė.

Priesaga *-ytė* pridedama prie pavardžių galūnėmis *-is*, *-ys*, *-ė*, *-ia*, pvz.: Dargis - Dargytė, Vainys - Vainytė, Pempė - Pempytė, Stundžia - Stundžytė.

Priesaga *-utė* dedama prie pavardžių, kurios baigiasi galūne *-us*, pvz.: Martinkus - Martinkutė, Stankus - Stankutė. Jeigu galūnė *-us* eina pro priebalsio *j*, tai pridedama priesaga *ūtė*, pvz.: Šlajus - Šlajūtė, Moliejus - Moliejūtė.

Priesaga *-iūtė* dedama prie pavardžių su galūne *-ius*, pvz.: Grinius - Griniūtė, Smilgevičius - Smilgevičiūtė.

Ištekėjusių moterų pavardės turi priesagą *-ienė*, išskiriant tuos atvejus, kai vyriška pavardė baigiasi galūnėmis *-us* ir *-ius*, bet ir šiuo atveju kai kur (pvz. Žemaitijoje) pridedama priesaga *-ienė*. Šiaip bendrinėje kalboje prie šių pavardžių pridedama priesaga *-uvienė*, pvz.: Bartkus - Bartkuvienė, Stankus - Stankuvienė, Skardžius - Skardžiuvienė, Bliūdžius - Bliūdžiuvienė. Tačiau ir bendrinėje kalboje kai kurios pavardės, susidedančios daugiau kaip iš dviejų skiemenų ir turinčios nelietuvišką priesagą *-avilius* arba *-evičius*, nors ir baigiasi galūne *-ius*, moteriškose pavardėse gauna priesagą *-ienė*,

pvz.: Petravičius - Petravičienė, Rimkevičius - Rimkevičienė.

Žemaičiams ir kai kurioms aukštaičių tarmėms gal keistai atrodo toji priesaga *-uvienė*, tačiau reikia prisiminti, kad tokia priesaga vartojama ir bendriniuose daiktavardžiuose, kurie baigiasi galūne *-ius*, pvz.: sukčius - sukčiuvienė, stalius - staliuvienė, kerdžius - kerdžiuvienė, driskius - driskiuvienė.

Kai kam yra neaišku, kaip čia, pavyzdžiui, Butkuvienės pavardėje galėjo atsirasti raidė *v*. Jie mano, kad jeigu sakome *Butkuvienė*, tai jos vyras turėjo būti koks nors Butkuvis ar Butkuvas, o ne Butkus. Tačiau tos raidės *v* atsiradimas labai paprastas. Tie kurie vartoja šią moterišką pavardės formą, priesagą *-ienė* deda ne prie *Butk-*, bet prie *Butku-*. Tokiu būdu gaunama moteriška pavardė *Butkuvienė*. Kad būtų lengviau ir patogiau šį žodį tarti, tarp *u* ir *i* įdedama *v* ir gaunama *Butkuvienė*.

Vadinamoji "akademine lietuvių kalbos gramatika", aiškindama šios rūšies priesagas, taip rašo: "Tam pačiam reikalui — paprastai žmonoms pavadinti — literatūrinėje kalboje ir dalyje aukštaičių tarmių tais atvejais, kai pagrindinis daiktavardis yra (*i*)u kamieno ir dažniausiai turi ne daugiau kaip du skiemenis, vartojama ne *-ienė*, o ilgesnysis šios priesagos variantas *-(i)uvienė*, pvz.: .. *kerdžiuvienė*, *kurpiuvienė*, *puodžiuvienė*" (Lietuvių kalbos gramatika, I tomas, 417 psl.; Vilnius 1965).

Moterų pavardžių kirčiavimas taip pat gali sukelti neaiškumų, abejojant, ar kirti dėti šaknyje, ar priesagoje. Čia gal negalima reikalauti laikytis griežtų taisyklių, bet vis dėlto bendrinėje kalboje yra nusistojusi tam tikra tvarka.

1. Jeigu vyriškoje pavardėje kirtis yra pastovus, nekilnojamas, tai iš jo padarytoje moteriškoje pavardėje (čia kalbama apie ištekėjusių moterų, bet ne apie mergaičių pavardes) kirtis bus šaknyje, pvz.: Petraitis - Petraitienė, Mikėnas - Mikėnienė, Skardžius - Skardžiuvienė, Lapinskas - Lapinskienė.

2. Jeigu vyriškoje pavardėje kirtis nėra pastovus, bet kilnojamas, tai iš jos padary-

KĄ GALVOTI APIE VELNIĄ?

Mielas Kunige Redaktoriau,

Parašiau erezija atsiduodantį straipsnį, bet ne ereziją. Apie velnius ne tik teologinėje literatūroje nebekalbama, bet nekalbama nė bažnyčiose. Velnias, mano nuomone, buvo suasmenintas blogis, daugiau nieko. Tos sąvokos turėjo kitą reikšmę, negu mes dabar suprantame. Juk ir pasaulio sukūrimą dabar mes kitaip suprantame, negu jis buvo suprantamas anais laikais. Daug dalykų turėtų būti kitaip interpretuojama, jei norime, kad tikėjimas būtų suprantamas šių laikų žmogui. Aš nenoriu būti eretikas, jeigu manote, kad mano straipsnyje yra kas nors eretiška, tai pataisykite — aš dar kartą apsvairstysiu šias tiesas.

Perskaičiau Aniceto Tamošaičio, S.J., straipsnį „Velnias traukia Dievo vežimą“ (š.m. birželio mėn. numeryje) ir labai pasipiktinau, kad jis į Dievą ir į šėtoną žiūri kaip į du partnerius, žaidžiančius šachmatais, kur vieną kartą vienas laimi, kitą kartą kitas, o pasaulis ir žmogus dėl to kenčia. Man atrodo, kad Dievas, Tamošaičio pavaizduotas, yra beširdis tironas. Jo panaudotas pavyzdys apie popiežiaus vežimą traukiantį šunelį, vardu Šėtonas, yra visiškai ne vietoje. Juk tas šunelis nėra joks blogio simbolis, tai pats blogis, tai kodėl jį tik dėl vardo tokiu laikyti?

Tie seni teologai visiškai nesupranta nei Evangelijų esmės, nei žmogaus dvasios gelmės; kartoja senas tezes, nežinodami, kur ir kaip jas pritaikyti, ir galvoja, kad apaštalaui. Nuo tokio apaštalaivimo sklinda tik bedievybė.

Jūsų A. Mauragis

toje moteriškoje pavardėje kirtis bus priesagoje, pvz.: Galaunė - Galaunienė, Rūkštelė - Rūkštelienė, Vėžys - Vėžienė, Binkis - Binkienė, Bindokas - Bindokienė.

A. TAMOŠAIČIO ATSAKYMAS

Dr. Mauragis atrodo susipažinęs su naujųjų teologų mokymu. Būtų sveikintina, kad įsigytų žinių pateiktų ir „Laiškų lietuviams“ skaitytojams. Žinoma, ką nors teikiant, reiktų nepašykštėti argumentų, kuriais tas mokymas remiasi, nes vien mokymo naujumas dar toli gražu nereiškia jo sveikumo. Atvirkščiai, šv. Paulius įspėja, jog metimasis į naujybes kaip tik ženklina, kad sveikas mokslas žmonių braukiamas šalin. „Ateis toks laikas, — sako jis 2 Tim 4, 3-4, — kad žmonės nebepakės sveiko mokslo, bet, pasidavę savo įgeidžiams, susivadins sau mokytojų krūvą, kad tie dūzgentų ausyse; jie nukreips ausis nuo tiesos, o atvers pasakoms“.

Maritenas, vienas šviesių mūsų amžiaus krikščionijos mąstytojų, **Garonos kaimiečio** veikale po II Vatikano susirinkimo vykusiai nurodė, kad toks laikas dabar tikrai atėjęs. Beje, savo **Istorijos filosofijoje** jis nepagaili minties, kad pasaulio istorijos vyksme ryšku, kaip velnias prieš savo norą tarnauja Dievo planams. Nejaugi ir tokio kalibro vyras būtų skirtinas prie atgyvenų?

A. Tamošaitis, S.J.

REDAKTORIAUS ATSAKYMAS

Malonu, kad A. Mauragis domisi teologiniais klausimais ir net spaudai pateikia savo svarstymus, nepretenduodamas į neklaidingumą. Jo minėto straipsnio nespausdiname, nes pagrindinę to straipsnio mintį jau yra išreiškęs ir A. Tamošaitis A. Mauragio cituotame straipsnyje. Štai ką jis ten rašė: „Nestinga žmonių, net krikščionių tarpe, kurie apie velnią girdėti nenori arba, apie piktąsias dvasias kalbant, klausosi šypsodamiesi, nes jų buvimą laiko pasaka. Bet kaip tada su Šv. Rašto vietomis, kur velnias minimas? Tiems žmonėms tai nesudaro problemos. Iš anksto išdidžiai žinodami, kad velnių negali būti, ir geriau už svarius teologus nusimanydami, kaip aiškinti Šv. Raštą, atsako, jog ten minimas velnias reiškia žemėje esantį blogį, bjaurumą, skurdą, kentėjimą, ligas ir panašius dalykus, tik jokių būdu ne gyvas neregimas būtybės, apdovanojamas protu ir valia“ (187 psl.).

Bažnyčia dar nėra atšaukusi savo iki šiol buvusio mokslo apie angelus ir velnius. Netiesa, kad teologai savo raštuose ir kunigai bažnyčiose jau niekad jų neminėtų, tačiau tiesa, kad dabar jie minimi labai retai. O dėl ko juos turėtų taip dažnai minėti? Geriausia juos visai ignoruoti. Bet jeigu mes šandien paneigsime velnių buvimą, tai rytoj reikės paneigti angelus, na, o paskui gal ateis eilė ir pačiam Dievui. Jeigu kokiu nors religiniu klausimu mums kyla abejonės, jeigu kokios nors tiesos nesupranta-

me, tai nebūtų protinga ją tuoj atmesti. Tikėjimas suponuoja ir tam tikrą abejojimą. Jeigu nebūtų jokio abejojimo, tai negalėtų būti kalbos apie tikėjimą. Tai jau būtų ne tikėjimas, o žinojimas. Juk argi man reikia tikėjimo suprasti, kad du ir du yra keturi?

A. Mauragio palyginimas šio klausimo su pasaulio sukūrimu čia ne visai tinka. Juk teologai jau ir seniau aiškino, kad tos šešios Šv. Rašte minimos pasaulio kūrimo dienos reikia suprasti kaip atskiri ilgi periodai, kurie galėjo tęstis tūkstančius ir milijonus metų. Velnias Šv. Rašte labai daug kartų minimas. Ten paminėti net keli atvejai, kai Kristus juos išvarė iš žmonių. Juk ir dabar net knygos rašomos apie velnių apsėdimus. Ar tai tikėti? Čia vėl tas pats tikėjimo ir abejojimo klausimas.

Nežinau, kaip A. Mauragis susidarė įspūdį, kad T. Tamošaičio atvaizduotas Dievas yra beširdis tironas. Man atrodo, kad iš jo minėto straipsnio negalima pasidaryti tokios išvados. O kai kalbama apie pavyzdžius ir palyginimus, tai reikia žinoti, kad jie būna daugiau ar mažiau pavykę, daugiau ar mažiau tinkami, bet jų niekad nereikia imti visiškai pažodžiui. Pavyzdys ar palyginimas nėra tapatybė su norimu įrodyti ar paaiškinti dalyku, bet tik analogija.

Savo laiško pabaigoje A. Mauragis sako, kad nuo kai kurių tezių aiškinimo ar pritaikymo sklinda tik bedievybė. Deja, labai gerai žinome, kad yra žmonių, kurie, nesuprasdami kokios nors tikėjimo tiesos, numoja ranka į visą religiją ir nusigrįžta nuo Dievo. Tai nėra protingas elgesys. Kaip jau minėjome, tikėjimo klausimuose visuomet bus abejonių ir neaiškumų. Žinoma, kiek įmanoma, reikia religiją studijuoti ir stengtis tuos neaiškumus pašalinti, bet jų visų niekuomet nepašalinsi. Kiekviename moksle yra neaiškumų ir paslapčių, tai dar daugiau religijos moksle, kur negalima tikėjimo tiesų įrodyti eksperimentais.

Norėčiau baigti linksmu pavyzdėliu. Man, gyvenant Italijoje, teko išgirsti dviejų vyrų karštą ginčą apie Švenč. Trejybės paslaptį. Abudu susijaudinę diskutavo ir pagaliau vienas sušuko: „Tai kaipgi pagaliau — ar yra vienas Dievas, ar trys?“ Tada kitas, kuris tų diskusijų klausėsi, labai šaltai pasakė: „Na kogi, vyručiai, jūs čia taip jaudinatės ir karščiuojatės? Koks jums skirtumas, ar ten bus vienas, ar trys — vis tiek jums nereikės jų maitinti ir išlaikyti. . .“ Tada visi nusijuokė, ir ginčas buvo baigtas. Ir mums būtų pravartu prisiminti, kad kai kuriais religiniais klausimais neverta per daug sukuti galvos. Mums viskas paaiškės, kai būsime amžinybėje.

KAM PRITARIU, KAM NE

Skaičiau „Atgarsių“ skyriuje pasisakymą, kad nepatinka, kai straipsnyje būna per daug visai nereikalingų, nieko bendra su pagrindine mintimi neturinčių puošmenų ir ilgų aprašymų. Aš su tuo visiškai sutinku. Tokie straipsniai paprastai nebūna perskaitomi iki galo.

Skaičiau straipsnį apie stebuklus Lansinge (birželio mėn. numeryje). Norėjome ten užsukti ir įsitikinti, bet mano dukra pasakė, kad neverta. Ji mano, kad ten tik apgaudinėjami silpno tikėjimo žmonės. Tad ir nenuvažiavome. Kažin ar reikėjo tokį straipsnį dėti į rimtą žurnalą?

Ona Vasienė

TRUMPAI IŠ VISUR

- Su Dominikos valstybe Vatikanas užmezgė diplomatinis santykius. Vatikane bus tos valstybės ambasada.
- Vietname dar tebegyvena ir darbuojasi 96 kunigai saleziečiai.
- Azijoje išeina daugiau kaip 600 katalikų periodinių leidinių. Daugiausia jų leidžiama Indijoje — 265, Filipinuose — 148, Japonijoje — 27.
- Kenijoje įsteigta tautinė katalikų jaunimo taryba, kuri derins katalikų jaunimo veiklą visame krašte.
- Vysk. Paulius Marcinkus pakeltas į arkivyskupus ir jam suteiktas paaugštėjimas Vatikano tarnyboje: jis paskirtas viceprezidentu popiežiškos komisijos Vatikano reikalams, bus Vatikano valstybės administratorius. Tos komisijos prezidentas Sergio Guerri serga ir iš prezidento pareigų pasiryžo pasitraukti. Dabar susidarė didelė galimybė, kad arkiv. Marcinkus gali būti paaugštintas į kardinolus. Arkiv. Marcinkus yra gimęs 1922 m. sausio 15 d. Cicerioje. Mokslus ėjo Amerikoje ir Romoje. Dabar jo žinioje Vatikano paštas, rūmų priežiūra, policija, sveikatingumo tarnyba, telefonas, geležinkelis, tarnautojų administravimas, lankytojų reikalai. Jo vadovaujama komisija taip pat prižiūri Vatikano radiją, astronomijos observatoriją ir Castelgandolfo popiežiaus vasarvietę. Iki šiol arkiv. Marcinkus buvo Vatikano banko valdytojas.
- Naujoji popiežiaus Jono Pauliaus II enciklika „Laborem exercens“ buvo paskelbta rugsėjo 14 d., Šv. Kryžiaus išaukštinimo dieną. Ji išleista, minint kitą socialinę Leono XIII encikliką „Rerum Novarum“, nuo kurios pasirodymo sukanka 90 metų. Naujoje enciklikoje išaukštinama darbininkija, pabrėžiant, kad darbininkas nėra tik darbo įrankis, kad darbininkas turi pirmenybę prieš kapitalą. Pa-

sisakoma už unijų teisę ginti darbininkijos reikalus. Pasmerkiamas komunistinis kolektyvizmas, reikalaujama visuotinio aprūpinimo darbu, aprūpinimo senatvėje, ligoje, darbininkų dalyvavimo įmonės valdyme, šeimos pragyvenimui reikalingo atlyginimo, kad motinos galėtų pasišvęsti vaikų auginimui ir nereikėtų joms uždarbiauti už šeimos ribų.

- Penki nauji palaimintieji paskelbti Vatikane spalio 4 d.: trys italai — vienuolis Riccardo Pam-puri, seselė vienuolė Maria Reppeto ir kun. Luigi Scrosoppi; du prancūzai — vyskupas Solminihac ir sesuo vienuolė Claudine Thevenet.

- Belize, buvusi britų kolonija, nuo rugsėjo 21 d. tapo nepriklausoma. Joje yra 152.000 gyventojų, iš jų 90.000 katalikų. Arkivyskupijai vadovauja amerikietis jėzuitas. Arkivyskupiją aptarnauja 9 kunigai ir apie 60 amerikiečių misininkų.

- Vokietijoje gana plačiai minima 750 m. sukaktis nuo šv. Elzbietos Tiuringietės mirties. Ji buvo Vengrijos karaliaus duktė, ištejęs už Tiuringijos valdovo. Parodė daug artimo meilės, ypač varguomenei.

- Enciklika „Laborem exercens“ susilaukė didelio įvertinimo iš Tarptautinės darbo organizacijos Ženevoje, kaip tai yra pareiškęs jos generalinis sekretorius Blanchard. Taip pat Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija FAO palankiai atsiliepė apie šią encikliką. Organizacijos gen. direktorius Saouma ypač encikliką vertina už iškėlimą žemės ūkio darbininkų reikalų ir teisių.

- Pasaulio vyskupų sinodas bus šaukiamas 1983 metais. Jo tema: „Susitaikymas ir atgaila Bažnyčios misijoje“.

- Istorikas J. Derek savo knygoje „Papacy and the Modern World“ iškelia popiežiaus Pijaus XII pastangas gelbėti žydus. Italijoje buvo išgelbėta nuo nacių apie 30.000 žydų ir daugiau negu pusė jų buvo paslėpti bažnytiniuose pastatuose. Popiežius Pijus XII buvo atsargus su viešu nacių smerkimu, baimindamasis, kad tai galėtų sukliudyti katalikų pastangas gelbėti žydus.

- JAV-se Kalėdų proga išleidžiamas pašto ženklas su Botticelli paveikslu Madona ir Kūdikelis.

- Čikagos arkivyskupijos katalikų mokyklose auklėtinių skaičius šiais mokslo metais kiek padidėjo ir dabar siekia 189.787.

- Airijoje IRA (slaptos airių kovotojų sąjungos) vienas vadovų pareiškė, kad jų kalinių bado streikas iki mirties (mirė 10 kalinamųjų) buvo nutrauktas katalikų Bažnyčios pastangomis: katalikų spaudos ir dvasiškų paveikti giminės nusprendė nebeleisti kalinamiesiems mirti, o jei bandys taip badauti, juos maitinti priverstinai.

- Valdas Adamkus prezidento Reagano vyriausybės paskirtas JAV Vidurio Vakarų regiono gamtos apsaugos — Environmental Protection Agency — administratoriumi.

- Italijos mokslininkas prof. Antoninas Zichichi spaudoje pareiškė: „Mokslas ir religija yra dvi atskiros sritys, kurias šiuolaikinis žmogus turi išmokti suderinti. Mokslas gamtinėje srityje ir religija antgamtinėje srityje yra dvi aukščiausios žmogaus gyvenimo plotmės, kurios išgelbės pasaulį nuo katastrofos. . . Europa ir pasaulis galės išsigelbėti tik tada, kai seks meilės ir laisvės vėliava, kurią yra iškėlusį katalikų Bažnyčia. Šiam įsitikinimui mokslininkų tarpe radau visuotinį pritirimą. Šiandien mokslo pasaulis pripažįsta, kad popiežius Jonas Paulius II yra aukščiausias žmonijos moralinis autoritetas“.

- Ispanijos Švietimo ministerija paskelbė valstybinį konkursą parašyti geriausią veikalą apie šv. Teresę iš Avilos ir jos laikotarpį. Konkursas skelbiamas, minint 400 metų sukaktį nuo šv. Teresės mirties. Ispanijoje ši sukaktis pradėta minėti spalio 15 d.

- Lenkijos teisingumo ministras pasirašė dekretą, kuriuo kalėjimuose ir pataisos namuose leidžiama aukoti šv. Mišios kiekvieną sekmadienį ir svarbiosiose šventėse, leidžiama atlikinėti išpažintį ir priimti šv. Komuniją bei turėti įvairius šventus dalykus.

- Tirdami Torino drobulę, į kurią pagal tradiciją buvo po mirties suvyniotas Kristaus kūnas, 52 pasaulio mokslininkai dar 1978 m. prie jos praleido penkias dienas, darydami įvairius tyrimus. Surinktus duomenis studijavo trejus metus ir spalio pradžioje paskelbė tyrimų rezultatus: „Priėjome išvados, kad drobulės paveikslas yra tikrai žmogaus, kuris buvo plaktas ir nukryžiuotas. Tai nėra dailininko kūrinys. Kraujo dėmės yra tikrai sudarytos hemoglobino, ir tyrimai rodo albumino serumą“. Tačiau mokslininkams dar pasilieka aiškintinu dalyku, kieno tas paveikslas. Tradicija sako, kad Kristus.

- Vatikane, Šv. Petro bazilikoje, nakčia iš spalio 2 į 3 d. buvo pradėtas šv. Pranciškaus Asyžiečio gimimo 800 m. sukakties minėjimas. Minėjimai vyks Romoje, Asyžiuje ir daugely kitų miestų.

- Kanadoje parlamento narys, buvęs ministerio pirm. J. Diefenbakerio egzekutyvinis asistentas P. O'Sullivan įšventintas kunigu. Ruošėsi kunigystei nuo 1977 m., pasitraukęs iš parlamento nario pareigų. Jį įšventino kard. G.E. Carter. Šventinimo pamaldose dalyvavo daug aukštų Kanados valstybininkų.

J. Pr.

1981 METŲ „LAIŠKŲ LIETUVIAMS” TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNIAI

LAIKO VERTĖ — Juozas Vaišnys, S.J.	1
PALAIMINTAS, KAS NEPASAPIKTINS — Chiara Lubich	5
KAM SVIESTI AKMENĮ — J. Strimaitienė	6
GYVENIMO STAKLĖS — Anicetas Tamošaitis, S.J.	7
MEILĖ, JOS PSICHOLOGIJA — Aleksandras A.	10
“AMERIKOS OBERAMMERGAU” APLANKIUS — Henrikas Stasas	13
PATRIOTIŠKUMAS — Jonas Miškinis	37
APIE LIETUVIŠKUMO MASTĄ - Antanas Saulaitis, S.J.	40
KAIP AŠ PERGYVENU TIKĖJIMĄ — Andrius Valevičius	43
VILNIUS PRO LIŪDEŠĮ — Alė Rūta	45
ŽMOGAUS MINČIŲ ŠEIVA — Anicetas Tamošaitis, S.J.	48
TIKRASIS GAILESTINGUMAS — P. Daugintis, S.J.	51
MES IR APLINKA — dr. A. Protas	56
NUOBODULYS — A. A.	57
ŠV. KAZIMIERAS — KELIARODIS DABARČIAI — A. Tamošaitis, S.J.	73
GYVASIS VANDUO — Chiara Lubich	77
ŠVENTADIENIO PRIEVOLE — Antanas Saulaitis, S.J.	78
SIŪLAI MINTIES ŠEIVAI — A. Tamošaitis, S.J.	82
KAIP AŠ SUPRANTU TIKĖJIMĄ? — dr. A. Mauragis	85
KANDIDATAS Į ŠVENTUOSIUS — A. Vaisiūnienė	88
KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS — Jonas Miškinis	92
IŠEIVIJA PAVADUOJA PAVERGTĄ TAUTĄ — Vincentas Liulevičius	94
VELYKINĖS MINTYS — Red.	109
ATSAKYMŲ BEIEŠKANT — Dalia Staniškienė	111
DIEVO ŽINGSNIAI PER ISTORIJOS LAUKĄ - A. Tamošaitis, S.J.	114
PALAIMINTI TAIKDARIAI — Chiara Lubich	117
LAISVĖ — BRANGUS TURTAS — Vilija Kerelytė	120
PASIRINKIMAS - Nijolė Jankutė	123
AR MOKAME DŽIAUGTIS? — dr. L. Brazdeikienė	125
70 METŲ NUO M. ČIURLIONIO MIRTIES — J. Miškinis	128
MOTINA IR SŪNUS — Šv. Augustinas	145
“IR UŽMOVIAU AUKSO ŽIEDĄ” — Gražina Kriaučiūnienė	152
KAD LIETUVA DALYVAUTŲ PERGALĖS TRIUMFE — Vysk. V. Padolskis	156
“AŠ ESU PRISIKĖLIMAS IR GYVENIMAS” — Chiara Lubich	158
ISTORINIAI KRIKŠČIONYBĖS ŠALTINIAI — Anicetas Tamošaitis, S.J.	159
ORFĖJUS LIETUVIŠKOSE PASAKOSE — Kun. V. Bagdanavičius	165
KELIAS Į BLAIVYBĘ — Al. Likanderienė	169
TĖVO DIENA — Red.	181
KAIP IŠLAIKYTI ŠEIMOS VIENYBĘ IR LIETUVIŠKUMĄ — Kostas Paulius	183
VELNIAS, TRAUKIJANTIS DIEVO VEŽIMĄ — Anicetas Tamošaitis, S.J.	186
AR TAI BUVO STEBUKLAS? — Gražina Kriaučiūnienė	191
ALPĖS IR MĖLYNOJI ADRIJA — Henrikas Stasas	195
KLAUSYK JO BALSO — Chiara Lubich	200
ŠV. DVASIA IR JOS DOVANOS — P. Daugintis, S.J.	201
PANAIKINKIME GINTARINĘ UŽDANGĄ — Linas Sidrys	217
KAIP IŠLAIKYTI ŠEIMOS VIENYBĘ IR LIETUVIŠKUMĄ - Regina Šilgalienė	219
RYŠIO SU DIEVU MIGLOS — Anicetas Tamošaitis, S.J.	220
PIRMENYBĖ ARTIMO MEILEI — Chiara Lubich	224

AUŠRININKAS MARTYNAS JANKUS — Jonas Miškinis	225
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ ROMOS — Nijolė Jankutė	228
“LINŲ MOKOS” RELIGINĖ IR KULTŪRINĖ GELMĖ — kun. V. Bagdanavičius . . .	232
MOKOME IR MOKOMĖS — Red.....	253
GYVENIMO ŽODIS — Kostas Paulius	255
RUOŠKIS DIDŽIAJAM EGZAMINUI — Chiara Lubich	257
VAISMEDŽIO VAIZDUOJAMAS ŽMOGUS — Anicetas Tamošaitis, S.J.....	259
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ CAIRO — Nijolė Jankutė	261
DIDŽIOJI MŪSŲ IŠEIVIJOS MISIJA — Juozas Prunskis	272
KODĖL DIEVAS NEMATOMAS? — A. Mauragis	274
AR TIK LITUANISTINĖ MOKYKLA KALTA? — Danutė Bindokienė	289
TRYŠ KUOLAI ŽMOGUI PALAIKYTI — Anicetas Tamošaitis, S.J.....	292
NARIŲ DAUG, O KŪNAS VIENAS — Chiara Lubich	296
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ LUXOR - Nijolė Jankutė	297
SOLIDARUMO ĮGYVENDINIMAS — P. Daugintis, S.J.....	308
SPAUDOS LAISVĖ BRANGIAI NUPIRKTA — Jonas Miškinis	313
ADVENTO VAINIKAS — Anicetas Tamošaitis, S.J.....	325
LIURDAS - SVARBIAUSIA STEBUKLŲ VIETA - Juozas Vaišnys, S.J.....	327
GENĖTINOS ŽMOGAUS ŠAKOS — Anicetas Tamošaitis, S.J.	331
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ SINAJAUS DYKUMOS — Nijolė Jankutė	334
“NUSIRAMINKITE, TAI AŠ, NEBIJOKITE” — Chiara Lubich	337
ŽMOGAUS GYVENIMO PRASMĖ — A. Mauragis	338
AKMUO IR SAPNAS — Andrius Valevičius, S.J.....	340
KĄ GALVOTI APIE VISUOTINĮ TVANĄ? — J. E.....	341
LIETUVIŲ MOKSLO DRAUGIJA VILNIUJE — Jonas Miškinis	344
MIRTIS — Aleksandras Kelmietis	347
KALĖDINIAI APMĄSTYMAI — R. Lombardi, S.J.....	361
JEI DU SUSITARS ... — Chiara Lubich	363
ŠALČIAI, KIŠKIAI IR VABZDZIAI — Anicetas Tamošaitis, S.J.....	364
IŠEIVIJOS MOHIKANAS — Stasys Yla	368
PASINAUDOJIMAS DARBO VAISIAIS — P. Daugintis, S.J.....	370
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ GALILĖJOS — Nijolė Jankutė	374
MOTERS PRISIMINIMAI — Išvertė A. Eivienė	381

ŠEIMA

SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT — Danutė Bindokienė.....	15
NETEKĖKITE, MERGAITĖS, UŽ SVETIMTAUČIŲ — Danutė Zilevičienė	20
VYRAI, AR JŪS SUPRANTATE MOTERIS? — Vytautas Kąsnis	22
HARMONINGA SANTUOKA — D.S.....	25
VISUR REIKALINGAS SAIKAS — A.S.....	26
SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT — Danutė Bindokienė	60
UŽTRENKIAU JAI PANOSĖJE DURIS. . . — Vytautas Kąsnis	62
NESUVALDOMŲ JAUSMŲ MOTERIS — Vytautas Kasniūnas	96
ŠEIMOS PROBLEMOS IR MŪSŲ TAUTOS LIKIMAS — Juozas Prunskis	99
MANO MINDAUGAS — E. Buivydaitė	101
ŠEIMA BAŽNYTINIŲ ĮSTATYMŲ SŪKURYJE — Vytautas Kasniūnas	130
KODĖL VAIKAI NESUTARIA? — E. Elijošaitienė	133
IŠ MEILĖS KOŠĖS NEVIRSI — Vytautas Kasniūnas	171
LAIŠKAI, PASIKALBĖJIMAI, ATVIRI ŽODŽIAI — Vytautas Kasniūnas	203
NEVESK Į PAGUNDĄ — V. K.....	205
NEIŠTIKIMYBĖ — Rita Stankutė	206
KOKIA AŠ LAIMINGA, KAD NENUŽUDŽIAU SAVO KŪDIKIO! — V. Kasniūnas . . .	244

AŠ NENUŽUDŽIAU SAVO VAIKO ... - Vytautas Kasniūnas	275
ŠEIMOS VIENYBĖ IR LIETUVIŠKUMAS - Jonas Miškinis	277
MAMA, ATLEISK MAN. . . — Dorothy Crain	314
MEILĖ IR ABORTAS — Vytautas Kasniūnas	316
ŠEIMA BE TĖVO — Marija S.....	318
IŠSIŽADĖJAU VAIKO ... — Vytautas Kasniūnas	348
VAIKŲ KNYGA SUAUGUSIEMS — J. V.....	351
O, KAD GALĖČIAU PRADĖTI GYVENIMĄ IŠ NAUJO. . . — V. Kasniūnas	383

JAUNIMAS

PO VIENERIŲ METŲ JĖZUITŲ NAUJOKYNE — Andrius Valevičius	26
ĮDOMIAUSIAS MANO GYVENIMO ĮVYKIS — Alvyde Eitutytė	30
MERGAITĖ LIKO VIENA - E. Valmienė	31
ŽUDIKAI IR KENKĖJAI, KURIŲ NIEKAS NEBAUDŽIA — Doktoras	135
KARTŲ ATOTRŪKIS — Vida Pociūtė	174
DIDŽIAUSIA PERGALĖ — Juozas Vaišnys, S.J.....	240
ATVIRUMO VALANDĖLĖ — Gyd. A.A.....	242
AŠTUNTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS — J. Vaišnys, S.J., ir studentai	353

KNYGOS

Dešimtoji B. Railos knyga — t. alga	136
ANGELŲ SNIEGO MĮSLĖ — Julija Gylienė	208
TURINYS AR FORMA? — Alė Rūta	246
ISTORINIS ROMANAS DABARČIAI - A. Tyruolis	385

EILĖRAŠČIAI

DALIA STANIŠKIENĖ, JUOZAS ALMIS JŪRAGIS, KAROLIS MILKOVAITIS	1
MARIJA STANKUS-SAULAITĖ	81
EGLĖ JUODVALKĖ	119
ADA KARVELYTĖ	151
ZENTA TENISONAITĖ	190
DALIA STANIŠKIENĖ	227
ZENTA TENISONAITĖ	268
VYTAUTAS MAČERNIS	330
JONAS GOTAUTAS	373

TĖVYNĖJE 32, 67, 102, 138, 177, 211, 247, 281, 320, 355, 386

KALBA 35, 64, 105, 142, 176, 212, 250, 286, 322, 358, 389

ATGARSIAI 214, 287, 391

TRUMPAI IŠ VISUR — visuose numeriuose yra trumpų žinučių iš katalikiškojo pasaulio.

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Tel. 737-8400.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA

Ateinančių metų mūsų ekskursija į Ispaniją, Portugaliją, Prancūziją ir Maroką bus nuo liepos 3 iki 25 dienos. Aplankysime Fatimą, Liurdą, garsiausius pasaulyje meno muziejus ir t.t. Kaina, įskaitant kelionę, viešbučius, maistą, arbatpinigius ir visa kita — iš Niujorko 2250 dol., iš Čikagos 2495 dol. Žinoma, kaina gali šiek tiek keistis. Norintieji dalyvauti ir gauti smulkesnių informacijų, kreipkitės į redakciją arba tiesiog rašykite kelionių biurui šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Avė., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Šių metų konkurso tema — **Kunigo įtaka žmogaus (mano) tikėjimui**. Arba kita panaši tema — **Pavyzdžio galia**. Straipsnio ilgis — ne daugiau kaip 3000 žodžių. Konkursas baigiasi 1982 m. kovo 1 d.

Už geriausius rašinius skiriamos keturios premijos: I — 150 (mecenatai Sofija ir Gediminas Mickevičiai), II — 100 dol. (mecenatas Juozas Vembrė), III — 75 dol. (mecenatas Vytautas Vizgirda), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Premijos bus įteiktos metinėje šventėje balandžio 18 d. Jaunimo Centro didžiojoje salėje, kur bus iškilminga vakarienė ir įdomi meninė programa. Programą atliks solistė Anita Pakalniškytė ir muzikas Manigirdas Motekaitis.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

LIETUVIAI SIBIRE. Redagavo Juozas Prunskis. Iliustravo Jonas Strungys. Amerikos lietuvių bibliotekos leidinys, 1981 m. Tai didelė, meniškai išleista, 216 psl. knyga su daugeliu įdomių ir dažnai šurpių iliustracijų iš mūsų tautiečių kryžiaus kelio Sibire. Knygos kaina 20 dol. Puiki kalėdinė dovana. Leidyklos adresas: 3001 W. 59th Street, Chicago, IL 60629.

Eduardas Cinzas. MONA. Romanas. Aplankas Petro Mikalajūno. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1981 m. Kieti viršeliai, 208 psl., kaina 8 dol. Fondo adresas: 7338 S. Sacramento Avė., Chicago, IL 60629.

Liūne Sutema. VENDETA. Eilėraščiai. Aplankas ir knygos apipavidalinimas Ritos Kavolienės. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1981 m. Kieti viršeliai, 64 psl., kaina 6 dol.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Žurnalo prenumerata kiekvienam pratęsiama automatiškai, nebent skaitytojas praneštų, kad nenori jos atnaujinti. Pageidaujama, kad prenumerata būtų mokama už ateinančius metus metų pradžioje. Siunčiant prenumeratos mokestį, yra daug saugiau naudoti čekius ar “money order”. Jau yra buvę atvejų, kad, siunčiant grynais, nei laiškas, nei pinigai administracijos nepasiekdavo.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakaris. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.